



השומר החדש
HaShomer HaChadash

הגדה



של

פסח



ליקוט ועריכה מו"פ חינוך השומר החדש
און ריפמן, יעקב נוקד, שירה עמוסי, ליאת כהן,
נעה קליין, אפרת אינדיג, עינט קרמר,
תהילה סולטנה שפר.

הגהה רמי פורת
עיצוב סטודיו Bh
עיצוב מהדורת תשע"ט גור - סטודיו לעיצוב

עותקים נוספים ניתן למצוא באתר השומר החדש www.hashomer.org.il

ביטחון וכחד

מתוך הסתירות הרבות שקיימות בעולם, אחד הנושאים המהותיים ביותר הוא, בחינת העמדה הנפשית של האדם עבור עצמו, ביחס לתחושת ביטחון ולתחושת פחד. אנחנו מקדישים לנושא הזה תשומת לב מועטה ביותר אבל בפועל, הוא "חי ובוועט" בתוך מסגרות החיים של כולנו, בעיקר לנוכח שיקולים והחלטות ארוכות טווח.

לעיתים, נראה לא מובן איך אדם קם בבוקר לעבודה או למקצוע שלא ממלא אותו בשמחה והתרגשות מתמדת, שהופך את מוקד הזמן העיקרי של חייו למעצור העיקרי לשאיפות ולחלומות המקוריים שנבעו בו, עד שחדל להאמין באפשרותם לבוא לידי ביטוי ולהתקיים בעולם. מנגנון הפחד הקיומי נותן את אותותיו ומשתלט על הרצונות המקוריים שלנו, על החלומות והשאיפות שהצבנו לעצמנו. מתפתחת תודעה גורלית, שבבסיסה הפחד ממה יהיה מחר... מאין אצליח להביא פרנסה וכו'...

באופן אבסורדי, אם האדם יבחן את מצבו באותו רגע ממש, סביר להניח שירגיש תחושת ביטחון ואפילו וודאות, לגבי מצבו האמיתי. עובדה שרובינו לא נמצאים בחוויה של חרדה או היסטריה במהלך היום יום. דווקא הדמיון של מה שעשוי לקרות לנו בזמן מן הזמנים, בעתיד הרחוק, הוא זה שמפיה באדם חששות וחשדות כבדים למצבו הצפוי, כל זאת בליווי אין-ספור שכנועים וצידוקים עצמיים. באופן לא טבעי, מנגנוני הפחד שלנו, מעצבים את התודעה העצמית שלנו, את הרצונות שלנו ובעיקר את דיכוי החזון הפנימי שליווה אותנו בימי הנעורים.

חג חרות שמח,
יואל

ביטחון ואמונה בעצמנו ונכונות להיצמד לחלומות ולשאיפות המקוריים שלנו, הם גם הפתח לחיים מלאי שמחה ואופטימיות, למרות ובזכות אין-סוף האתגרים שאנו פוגשים בדרך. היכולת לתת את מיטב הזמן והאנרגיה הנפשית שלנו למקומות, לאנשים ולתחומים שדרכם אנחנו רוצים להצמיח ולצמוח, לבנות קומות חדשות בעולמנו הפנימי ולא פחות מכל, בעולמם של אחרים. שם גם מתעוררים רגשות של אהבה, חיבור, פליאה, הכרת הייחודיות שבכל אדם באשר הוא והייעוד המיוחד שניתן רק לו. הביטחון הוא היכולת להודות ולשמוח במה שיש לך מבלי למדוד את עצמך בכל דקה נתונה ביחס לחומר, למראות חיצוניים של מישהו או מישהי אחרים. הביטחון לראות את עצמך כפי שאתה ובעיקר במבטים חיוביים, ללא פחד מחשיפת החולשות והחסרונות שגם הם, חלק בלתי נפרד ממי שאנחנו.

טיול מדברי, עורר בתוכי את הגעגוע לימי הפסח.

חווית המדבר החשוך, שענינו נשואות לשמים כחולים, בהירים ואין סופיים, דווקא הם מולידים בתוכו את הכוח להיות עצמו, ראשוני ונוכח בייעודו המקורי.

בטוח במי שהינו וצופה פני עתידו.

"מה היא התחדשות החיים מיסודם, אם לא התחדשות רוח האדם מיסודה, ומה היא התחדשות רוח האדם מיסודה, אם לא תגבורת הצד הפעיל, העובד, היוצר, של הרוח, על הצד הנפעל, האינרטי, הפרזיטי? אם לא התפשטות הרוח, באופן כזה, אל מעבר לגבול חיי הפרט המצומצם לתוך חיי כל מה שחי והווה, לתוך חיי העולם?"

א.ד. גורדון, הסופרים והעובדים עמ' 306-307

אחד המאפיינים היפים של חגי ישראל הוא היותם רב־שכבתיים. כל חג מתחיל מהחיבור לטבע, לאדמה, לעונה החקלאית שבה הוא חל. לרובד הטבעי - חקלאי מצטרף הרובד המיוחד לישראל - הזיכרון הלאומי שאותו אנו מציינים, וכמובן שורת ההלכות, המצוות והמנהגים הנהוגים בחג זה. החיבור בין החג ובין העונה מאפשר למהות החג להגיע אלינו בדרך בלתי אמצעית דרך הגוף, החושים, הנשימה והנשמה. בדורנו, המתועש והמנותק מן הטבע, החיבור הזה חשוב אף יותר. החג מזכיר לנו שאנחנו חיים בארץ ישראל, ושיש טבע בחוץ ועונות משתנות, ומאפיינים לכל עונה, שמחברים אותנו למהות החג. בפסח יצאנו מעבדות לחירות, ובפסח הטבע כולו יוצא לחירות בצבעים מרהיבים וריחות משכרים המקיפים את כל מי שמתכבד ויוצא מביתו. לצד חווית החירות אנו יכולים לחוש את התחדשות הטבע ביתר שאת. אנחנו יכולים להפנות מביטנו מהתחדשות הטבע אל תוכנו ולשאל - מה מתחדש בנו. החירות מעניקה משמעות חדשה ליכולת ההתחדשות. היא מחזקת אותה ומעמיקה אותה.

בהגדה שלפנינו בחרנו לנוע בין החירות להתחדשות על מנת שנוכר כיצד הרובד הלאומי של החג - החירות - קשור בקשר עבות לרובד החקלאי של החג - ההתחדשות. בעודנו יושבים לשולחן הסדר אנו מוזמנים לתת לרעיונות אלה לשקוע בנו באמצעות מעשים, משחקים, טקסטים ומאכלים, ובשאר ימי החג אנו מוזמנים לצאת החוצה ולממש את החירות שלנו בהתחדשות בטבע.

בבואנו להוציא לאור את הגדת השומר החדש, שילבנו בין "השימור" לבין "החדש". בחרנו לעבוד עם ההגדה המסורתית, אך חשוב להזכיר שבקהילות שונות בישראל התפתחו הגדות שונות, כדוגמת ההגדות בקיבוצים. אנו רואים זכות וחובה לשלב ולחדש את המפגש בין המסורת לחידוש הישראלי בהגדה של פסח.

בהגדה זו תמצאו את הטקסט המסורתי בצבע חום, יחד עם הפעלות בצבע ירוק - קטעי קריאה והעמקה שניתנים להיאמר על ידי המשתתפים סביב שולחן הסדר. לאורך ההגדה ובסופה ישנם קטעי שירה וניגון, אנחנו ממליצים לשמוע אותם לפני הערב, לשתף אחרים המכירים אותם ובמהלך הסדר לסחוף את הסועדים לשירה.

גם ליל־סדר איכותי מצריך תכנון. ואנחנו קוראים לכם, תשקיעו בתכנון! תגדירו מי מוביל או תוביל את הטקס, אפשר לבד ואפשר בזוג, ניתן לחלק את קריאת הקטעים בין המסובים מראש, כך שכל קורא יוכל להוסיף מעט משלו. המבוגרים יכולים לתכנן ולהכין הצגות והפעלות לילדים (המופיעות בהגדה זו) שהרי עיקר מטרתו של ליל הסדר הוא שימור הזיכרון, בדגש על יצירת עניין אצל הילדים והנוער, וכל המרבה וכל המקורי הרי זה משובח.

חג שמח!
המרכז החינוכי, השומר החדש

סדר קֶעֶרַת פֶּסַח



זרוע

שוק כבש צלוייה, או שוק או כנף עוף צלוייה, לזכר קורבן הפסח ובסימן להוצאת בני ישראל ממצרים "בְּיַד חֲזֵקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה" (דברים ה, יד).

כרפס

הכרפס הוא מין ירק, לרוב משתמשים בסלרי או בפטרוזיליה, בתפוח אדמה, בצנון וכדומה. הכרפס מסמל את בוא האביב אבל טבילתו במי מלח מסמלת את דמעות בני ישראל במצרים. מקור המנהג של אכילת ירק לפני הסעודה הוא בסעודות האצולה הרומאית בהן הוגש מתאבן אשר היה בדרך כלל ירק.

מרור

המרור הוא מין ירק שטעמו מר, שמזכיר את מרירות חייהם של בני ישראל במצרים. המרור הוא צמח בר שעליו אכילים והוא מייצג את צמחי המדבר השונים שמשמשים מזון במדבר. על פי המשנה, חמישה צמחים יכולים לשמש כמרור - חסה (חזרת בלשון המשנה), חזרת (תמכא במשנה), עולש, חרחבינה ומרור.

ביצה

הביצה היא זכר לקורבן החגיגה, אבל גם סמל לאבלות על חורבן בית המקדש. יש שמפרשים שהביצה היא דווקא סמל לאביב ולהתחדשות. בהיותה עגולה היא מסמלת את מעגל הטבע והחיים.

חרוסת

החרוסת עשויה מתערובת מתוקה של פירות, אגוזים, תבלינים ויין. משמשת זכר לטיט שהכינו אבותינו במצרים.

הפעלה - קערת הסדר

מומלץ לעבור עם המסובים על הפריטים המונחים בצלחת הפסח. זה הזמן לוודא כי כל שאנחנו צריכים לעריכת הסדר נמצא על השולחן. קערת הפסח, קערה עם מי מי מלח, שלוש מצות מכוסות ויין טוב.

פסח גם לצמחונים!

נהוג לשים בקערת הסדר זרוע וביצה, אך למעשה אלו שתי אפשרויות שמציעים חכמים למנהג להשתמש בשני תבשילים כסימנים. אבל לא כל החכמים מצדדים בזרוע וביצה כסימנים ורב הונא בגמרא במסכת פסחים מציע להשתמש בשני תבשילים אחרים - אורז וסלק. אם יש צמחונים שסועדים אתכם, תוכלו לשים בשבילם גם תבשילים אחרים!

מתכון מהיר לחרוסת

250 גרם תמרים
חצי כוס שקדים גרוסים
חצי כוס אגוזים גרוסים
שליש כפית אבקת קינמון
תפוח עץ קלוף חתוך לקוביות
3-6 כפות יין אדום מתוק
טוחנים הכל במעבד מזון ומוסיפים בהדרגה יין. אפשר להוסיף טיבול של פלפל וקינמון לפי הטעם.

קִדְשׁ

בְּשַׁבַּת מִתְחִילִין

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אוֹתוֹ כִּי בּו שַׁבַּת מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

בְּחֹל מִתְחִילִין

סָבְרִי מְרַגְּנָן וְרַבְּנָן וְרַבּוּתֵי בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מְכַל עִם וְרוֹמַמְנוּ מְכַל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתַי. וְתַתֵּן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בְּשַׁבַּת: שְׁבֻתוֹת לְמִנוּחָה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, זְמַן חֲרוּתָנוּ (בְּאַהֲבָה), מִקְרָא קֹדֶשׁ, זִכָּר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בְנוּ בְּחֶרֶף וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מְכַל הָעַמִּים, (וְשַׁבַּת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ (בְּאַהֲבָה וּבְרַצוֹן), בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבַּת וַיִּשְׁרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מוֹסִיפִין

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרָא מְאֹרֵי הָאֵשׁ. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לַחֲלָל, בֵּין אֹר לַחֹשֶׁךְ. בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשַּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בֵּין קֹדֶשׁ שַׁבַּת לְקֹדֶשׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלְתָּ, וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשִּׁשַּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה קִדְּשָׁתָּ. הַבְּדִלְתָּ וְקִדְּשָׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקִדְּשִׁתְּךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיָּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנוֹ הַזֶּה.

שׁוּתָה רַב כּוֹס הַיַּיִן בְּהַסָּבָה.

הַפְּעֵלָה - פִּנְטוּמִימָה

קוּדֵם שֶׁנִּצְלָל לַתּוֹךְ הַהִגְדָּה כְּדָאֵי לְהַתְחִיל לְעוֹרֵר אֶת הַתְּלַהּבוֹת הַיְלִידִים וְאֶת רִיכוּז הַמְּבוּגָרִים. בְּאַמְצָעוֹת פִּנְטוּמִימָה - נִצִּיג מוֹשֵׁג מִהַהִגְדָּה (לְמִשְׁל: וְהִיא שְׁעֵמְדָה, חַד גְּדִיא) לְלֹא מִיָּלִים וְכוֹלֵם יִצְטָרְכוּ לִנְחֹשׁ.

וְרַחֵץ

נוֹטְלִין אֶת הַיְדִים וְאִין מְבָרְכִין "עַל נְטִילַת יְדַיִם".

כְּרַפֵּס

טוֹבְלִין כְּרַפֵּס פְּחוֹת מְכֻוֹת בְּמֵי מֶלַח, וּמְבָרְכִין: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה.

יַחַץ

בְּעַל הַבַּיִת יִבְצַע אֶת הַמַּצָּה הָאֲמֻצָּעִית לְשִׁתִּים וּמִצְפִּין אֶת הַחֲצִי הַגָּדוֹל לְאַפִּיקוֹמָן.

מְגִיד

מְגִילָה אֶת הַמִּצְוֹת, מְגַבִּיָּה אֶת הַקְּעָרָה וְאוֹמֵר בְּקוֹל כָּס: הֵא לְחִמָּא עֲנִיאָ דִּי אֲכָלוּ אֲבַהֲתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם. כָּל דְּכִפִּין יִיתִי וַיִּיכַל, כָּל דְּצָרִין יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוּרִין.

כָּל דְּכַפִּין יִתִּי וַיִּכַּל

אני תופס את האחריות כאחריות כלפי האחר, הווה אומר, אחריות כלפי מה שאינו שלי, או אפילו אינו נוגע לי; או שמא כלפי מה שאכן נוגע לי, היינו מה שניצב לנגדי כפנים... מן הרגע שהאחר מסתכל בי, אני אחראי כלפיו אך מבלי ליטול כלפיו כל אחריות שהיא; אחריותו מוטלת עלי...

הקשר עם האחר שזור אך ורק בתור אחריות, בין אם אתה מקבל או דוחה אותה, בין אם אתה יודע או אינך יודע איך ליטול אותה ובין אם אתה מסוגל לעשות משהו קונקרטי למען האחר אם לא. לומר: "הנני". לעשות משהו למען האחר. לתת. להיות "רוח אנוש"... האחריות היא מה שמוטל אך ורק עלי, ובאופן אנושי אינני יכול לסרב לה.

עמנואל לווינס, "אתיקה והאינסופי", הוצאת מאגנס 2002

הפעלה - הפסקות התפרקות לילדים

לא קל לשבת שעות שלמות על כיסא, בטח כשאתה עוד לא בן שמונה. הפסקה תעזור להם לשמור על מיקוד ולהפחית את הקופצניות לאורך הסדר. כאשר נראה ירידה ברמת הקשב ניתן לכל הילדים משימה כמו: "עכשיו כולם יורדים מהכיסאות ומקפצים כמו צפרדעים", או "רוצו סביב השולחן כמו החיות הטורפות ממכת ערוב".

כָּל דְּצָרִיךְ

לפעמים אצלי הנר בוער ואצל אחר הוא לא.

למה הוא לא בוער אצל החבר שלי?

יכול להיות שיש לו מצבי רוח. יכול להיות שהוא בכלל לא יודע שהוא פנס ושיש לו נר, והוא בטוח שכל החיים שלו הם סוג של אפילה וחשיכה. במובן מסוים, לא תמיד הנר יודע שהוא נר. הנר יודע שהוא נר רק כשמדליקים אותו.

אחד מהדברים שתמיד שווה לעשות, זה להקיש על מישהו. לשאול: "מישהו בבית?". לפעמים אך אחד איננו בבית. לפעמים הבית לא נמצא.

מישהו יושב שמה וזה לא עובד. ואני חוזר ומקיש בשביל לשמוע איך הוא מרגיש.

זה נקרא חברים טובים. נוח להניח שמישהו לא צועק משום שהכל אצלו בסדר. אך יש פעמים שמישהו לא צועק, משום שהוא חלוש מכדי לענות. אני לא יודע אם אני יכול לעזור לו במצוקה שלו, אבל בזה שאני שואל אני כבר עוזר.

חלק גדול מהבעיה היא שהבן אדם יושב שמה ונמצא לבדו. הוא צריך לעשות את זה לבדו. ויש לו הרגשה אמיתית שבעצם לאף אחד לא אכפת. אז מסתובב לו בן אדם, הוא לא מתלונן, הוא לא בוכה, הוא לא עושה עוויות, ויש לו משהו, ולאף אחד לא אכפת.

אני יכול להגיד "השומר אחי אנכי?" על האמירה הזאת בלבד, קין קיבל את הגלות שלו. על האמירה הזאת בלבד.

מה זאת אומרת? מי ישמור את אחי? מי ישמור את כל אלה, אם לא אתה?

ודאי שהשומר אחי אנכי! אני יודע שזה נקרא מעשה "יאכנע", שמכניסה את האף שלה לסיר של אחרים, והיא יודעת מה מתבשל אצל השני. אבל האם עדיף להיות ג'נטלמן אנגלי שלא שואל את האחר אם הוא חי או מת מפני שזו לא שאלה מנומסת?

זה מה שכתוב במסכת אבות "שלי שלי ושליך שליך". יש מחלוקת מן הקצה אל הקצה: יש מי שאומר שזו מידה בינונית ויש אומרים שזו מידת סדום. מה עשו בסדום? אני יושב אצלי, אתה יושב אצליך. אתה יכול למות ברעב - רק אל תפריע לי. לא רק שלא אתרום לך כספים, אלא שאני לא צריך בכלל לדעת מה איתך. תמות בשקט. באופן מנומס.

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ) השומר אחי אנוכי/ גיליון 'קרוב אליך', אדר ב', תשע"ד

העבדות המודרנית היא המחשבה שהאדם מרוכז בתוך עצמו. האדם אינו רואה את עצמו כהופעה של מכלול חיים גדול מישותו הפרטית. אין דבר שקיים באמת עבורו מחוץ לו. לא הבורא ולא חברו ולא החברה. אדם כזה, הסגור בתוך עצמו, איננו מסוגל לאהבה אמיתית, משום שאין בעולמו אלא עצמו בלבד.

משום כך התחללה האהבה בימינו והיא מזוהה עם סיפוק היצרים, הפונה אל עצמו במקום אל זולתו. בגלל מחשבה זו, המשעבדת את האדם אל הטבע הראשוני שלו, אין האדם מסוגל להתעלות מעל יצריו. הוא רואה בהתעלות זו ויתור ודיכוי בעוד שמצד האמת מדובר בשחרור של כוח נשמתו, החירותית, התובעת את מלוא התגלותה. בגלל המחשבה המנתקת את האדם מכל מה שחוץ לו, מופנית כל דאגתו של האדם לעבר מימושו העצמי האגואיסטי, בין שמדובר באגואיזם רוחני ובין שמדובר באגואיזם חומרני. הרדיפה הבלתי ניתנת לסיפוק אחרי הנאות והרכוש הופכת להיות אורח חיים של קבע. הוא הפך לעבד מרצון.

בגלל מחשבה זו, נוצר המושג של "זכויות האדם" במנותק מ"חובות האדם", עם כל הזיופים המוסריים שבאו בעקבותיו. הרעיון של זכויות האדם, עם כל מעלותיו העצומות, הרגיל את האדם לחשוב שהוא בא לעולם כדי לקבל, מתוך עמדה של "מגיע לי", ולא מתוך "מה עלי לעשות?". בעולם שכזה אין אפשרות להיות מאושר משום שהאדם מצפה למילוי אינסופי ובלתי ניתן למימוש של מאוויים. כבר אמר הלל "כשאני לעצמי מה אני?", כלומר שעמידתי בפני עצמי הופכת אותי מאישיות המסוגלת לדיאלוג ולפתיחות כלפי הזולת, לאובייקט, מחוסר זהות ואומלל.

הרב אורי שרקי, מתוך אתר הרב אורי שרקי

הפעלה - מה המצרים שלך?

כל אחד ואחת ממשתתפי הסדר יחשבו על דבר מה שהם משועבדים לו והיו רוצים להשתחרר ממנו בשנה הקרובה (למשל: סלולארי, פייסבוק, כסיסת ציפורניים, סוכרים וכדומה). משתפים בסבב לפי הרצון. נוכל גם להוסיף שאלות שיופנו לכל משתתף ומשתתפת:
האם ואיך לדעתך המשפחה יכולה לסייע לך לצאת מהשעבוד שלך?
מאיזה שעבוד השתחררת השנה?
יש לך איזה טיפ ל-"איך יוצאים ממצרים"?



ארץ נקנית בחיים עליה

"ארץ נקנית בחיים עליה, בעבודה וביצירה" (א.ד. גורדון)

כבר בתחילתה של ההגדה, אנו אומרים "עבדים היינו לפרעה במצרים". כל שנה מחדש, כאשר מגיעים לחג הפסח עולות קושיות רבות על העבדות. מהי העבדות של תקופתנו, מהי החרות שאליה אנו שואפים וכולי. מנקודת מבטי, עבדות היא חוסר באמת, חוסר חיבור לנשמה, השתעבדות להבלי העולם הזה ולדברים גשמיים וחסרי בסיס איתן של משמעות. היציאה לחרות מתוך כך, תהיה החיבור. חיבור לאמת שלי, לדרך שלי. חיבור למה שאליו הנשמה שלי כמהה, חיבור לדברים המוסיפים אור ותוכן בעולמנו. עבורי, עבודת האדמה מהווה את אותו חיבור שנחוץ כל כך בדורנו. כשאדם עובד את האדמה, הוא מתחבר לדבר כ"כ טבעי ואמיתי, דבר המחבר את כולם. כל אדם עם השני, ואת האדם עם עצמו. המיוחד בעבודת האדמה בארגון שלנו, ארגון השומר החדש, היא העובדה שלא משנה מהו המין שלך, הדעה הפוליטית, או רמת שמירת המצוות, כי תמיד תרגיש שווה, תרגיש מחובר. כולם יחד למען מטרה אחת קדושה – לשמור על מדינתנו, כי אם לא נעשה זאת בעצמינו, מי יעשה זאת?

אהרן דוד גורדון כתב: "העבודה הראשונה העומדת עתה לפני האנושות היא עבודה של חינוך עצמי. חינוך מתוך עצם החיים, מתוך עצם עבודת החיים, חינוך בחיים של יצירה על ידי חיים של יצירה... יסוד החינוך הזה איננו הכרת הזכות כי אם הכרת האחריות... האחריות והיצירה הן מותר האדם מיתר בעלי החיים. ליצור יודע רק האדם ורק האדם יודע את טעם היצירה, את שמחת היצירה ואת אורה העליון. וכן רק האדם המכיר והמשיג את איחודו המוחלט עם החיים והעולם, מכיר ומשיג את אחריותו לכל החיים והעולם... עצם רגש האחריות... מעמידה את החיים האנושיים על יסוד של יצירה ושל חירות עליונה".

האדם נמצא במצב תמידי של התמודדות בחיים, של חינוך עצמי ועבודת המידות. אחד היסודות החשובים הוא הבנת האחריות המוטלת עלינו. אחריות כלפי העולם שלי, העם שלי והאדמה שלי.

האחריות שלנו היא "לעבדה ולשמרה" כמו שנאמר בספר בראשית, לשמור על הארץ שלנו, ולחזק אותה מכל כיוון אפשרי.

כשאדם מתמסר לעבודת האדמה, ומתחבר לערכי ארגון השומר, ערכים כמו ערבות, אומץ, הקרבה, ואהבת א"י, ממילא הוא יחנך את עצמו ויבנה בנפשו את אותם ערכים חשובים כל-כך. כשנשתחרר מכל הקליפות החיצוניות של העולם הזה ומכל מה שמרחיק אותנו מהמקור ומהאמת, ובמקום נתחבר לשורש שלנו, נעבוד על מידותינו ונשאף להתחבר גם לאדם שהוא אנחנו והחברה שלנו וגם לאדמה שהיא אדמת הקודש שלנו – נזכה לצאת לחרות אמיתית ולחופש של בחירה בטוב.

שנזכה! חג פסח שמח!

אפרת ורבנר, מתנדבת בארגון השומר החדש



בת/ן חורין

מכובד המשא המונח על כתפי מאבק היום יום המכה את עיניי

מקטנות הרוצה רק לגדול ולגדול מחולשות המאיימות לטרוף את הכל

מרגעים חסרים באהבה מהפחד להעז ולהיות עצמך

אוריה רשף, חקלאי מהגולן ומייסד ארגון הנוער של השומר החדש

חג של אמונה

אביב

התחדשות של פריחה וצמיחה, לראות מה שבנינו מתחת למעבה האדמה הזרע טמון עמוק עמוק, בוקע עכשיו ושופך אור על תקוות, חלומות, שאיפות של חורף

יש שהתממשו ונתנו את הפירות, וישנן שבוששו עוד להתגלות... מחכות הן לבכר ולהיאסף מהכוח של השדה אל הפועל של הבית, להכות שורש ולכרוש כנף, לשוט באוקיינוס האינסופי של החיים להיסחף ולהירגע לקול הגלים, עולים ויורדים קמים ונופלים, צפים חזרה ושוב צוללים

אז איך יודעים ש"בא אביב"?
עושים התבוננות, "מסתכלים סביב סביב"
יוצאים לטבע לבריאה חדשה
נושמים אוויר נקי, מורידים את השכבות, מסירים את הקליפות ולובשים נשמה יתרה אך קלילה
נשמה של חירות אמיתית של בחירה
בטוב, באלוקות, באמון בעצמך
משתזפים מקרני חיבוק חמים של שמש נעימה
חוטפים ורודפים אחרי כל מצ(ו)ה
וכך חוגגים חג של אמונה

ישראל אלון, מתנדב בשומר החדש,
נכתב אחרי סוף שבוע בחווה של דידי עמוסי

באור הזריחה

צפיתי בשדה המטולל
הנקי מעשבייה
מטופח, וצומח לגובה
פירותיו עסיסיים ומתוקים
ועליו ירוקים ובריאים
וידיי, החומות מאדמה
קרנו בגאווה.

רות סגל, כיתה ט', תיכון אדם ואדמה

אביב

השכחתי תריסים להכרית,
אם דלתי לא נעלתי כדין?
הוא כנן השעה והגית,
והעיר, והסעיר, והרנין.

מה ביני - השקטה - ובינה,
אדמוני, מבשם, ונלהב?
איך אדע להניס מפניך
את אשר לי אגרתני בסתו?

הארגז? האגער בך בזעם?
האך חיק מגבולי? או אולי...
או אולי אתרצה אך הפעם,
רק הפעם... הפעם ודי!

רחל, תל אביב, ניסן תרפ"ו

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שבעל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה
הלילה הזה - כלו מצה
שבעל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות
הלילה הזה - מרור



שבעל הלילות אין אנו מטבילין
אפילו פעם אחת,
הלילה הזה - שתי פעמים
שבעל הלילות אנו אוכלין
בין יושבין ובין מסבין
הלילה הזה - כלנו מסבין

הפעלה - מה בנו השתנה?

נשחק משחק שמתאים לילדים וגם למבוגרים שנהנים להמשיך ולשחק. נפזר על השולחן מספר חפצים ונבקש ממתנדב אחד להתבונן בחפצים היטב. אז נשלח אותו מחוץ לחדר ונשנה משהו במיקום החפצים או נעלים אחד מהחפצים. כאשר יחזור המתנדב לחדר יהיה עליו לזהות מה השתנה.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות

ידוע לכל שביליל הסדר נשאלת השאלה: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? אבל האם לא צריך לשאול את השאלה הזו בכל לילה ובכל יום ויום? שהרי לא היה עוד לילה כמו הלילה שעבר ולא יהיה עוד יום כמו היום שעבר ולא יהיה עוד רגע כמו הרגע שעבר.

כותבי ההגדה רצו לגרום לדיון סביב השולחן, רצו שתהיה יציאה מתוך דברי ההגדה אל דיבורים אחרים, כמו שנאמר שם על מי שאינו יודע לשאול: "את פתח לו", כלומר: אתה, עורך הסדר, פתח לו את הראש, שילמד לשאול. מכאן, שחובה עלינו לצאת קצת מהטקסט הנתון ולדבר בעל פה ומהלב, לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה הרי זה משובח. יציאת מצרים היא האקט האנטי פשיסטי שהביאה התורה לעולם. האדם הוא לא עבד למלך, לשלטון, לדגל, למקום העבודה או לכסף. יש לציית לחוק ולמשל, אבל לא לראות בו אלוה, ולא להשתעבד לו. יציאת מצרים מביאה חזון של עולם עם סדר אבל ללא גבולות. עולם משוחרר מכבלים של זמן ומרחב. וכל המרבה הרי זה משובח.

מדוע שלא נשאל בכל לילה ולילה ובכל יום ויום מה נשתנה? יש לילה אחד בשנה שבו אנו עורכים את הסדר בזמן, והוא זיכרון לעבר והוא תקווה לעתיד, אבל ממנו יש ללמוד ולהקריין לשנה כולה. אדם ששואף לתודעה ערנית צריך לשאול כל הזמן את עצמו ואת סביבתו שאלות, ולא לקבל את הדברים כמובנים מאליהם, אלא למצוא בכל יום ויום חידושים, ולגלות איך לשמוח בדברים הפשוטים, שלכאורה נראים טבעיים, ולכן הופכים את הבית לקראת הפסח, פותחים מגרות, מעיפים דברים מיותרים, בודקים אם כל פריט כשר לפסח או לא, אם הכלים עשויים חרס זכוכית או אלומיניום. זה יכול לגרום לכאב ראש, עייפות ועצבים, אבל זה יכול גם לגרום לשינוי בחשיבה ובהשקפה ולהסתכלות מחודשת על דברים. ואפשר לקחת מזה לקח לימים רגילים, לשנות בהם, שיהיו לא כל כך רגילים, שנהיה ערים ופתוחים, קשובים לשינויים, לזרימת הזמן

אהוד בנאי, "הדרך הלבן"/באתר של אהוד בנאי

הפעלה - שאלת שאלות

שאלת שאלות היא טכניקה לעידוד העניין של הילדים המשתתפים בסדר. ניתן לשחק משחקי שאלות שילדים אוהבים ומתאימים גם למבוגרים: 21 שאלות, כן לא שחור לבן, אמת וחובה, מי הדמות וכדומה. ניתן גם לספר לילדים חלק מסיפור ההגדה עם שגיאות (למלך מצרים קראו אנטיוכוס) הילדים יתקנו את הטעויות המכוונות ואנחנו נגיד: "אופס טעינו". משחק נוסף שכיף לקיים לאורך כל הסדר הוא הענקת אגוזים כפרס למי ששואל שאלה יפה על הנאמר בהגדה ועל החג.

בלילה זה

בלילה זה שכולו סמל הדרור והיציאה משעבוד לגאולה מצווה עלינו לספר על יציאת מצרים, שלא תמה עדין ושומה לזכור זכור תמיד את אשר עשה לנו עמלק, ואשר עלול לעשות לנו.

בעוד עמנו היושב בארץ הזאת, שוחר שלום, בניין ואחוות-עמים מכין עצמו לשוב נשמות ולהפרכת ציה ומדבר - טורחים עמי תרבות להדליק תבערה בעולם מחדש ולהעלות את אנשי המדבר וקורם כל עלינו.

עד מתי? שואלים עד מתי נהיה בסכנת התקפות חדשות? עד שישבר כח האויב, עד שכוחו של ישראל בארצו ידון מראש לתבוסה כל התקפת אויב באשר הוא שם. עד שהנלהב ביותר והנועז ביותר במחנה האויב בכל מתנות האויבים באשר הם ידעו שאין אמצעי לשבור את כח ישראל בארצו. אחרינו עבדות ונוון, לפנינו קוממיות ועצמיות.

ובליל זה מסובין כולנו, זקנים, בחורים, נשים וטף, בארצנו המשוחררת, בגלילנו העליון החפשי - עלינו לשבח, לפאר, לרומם, להדר ולקלס את מפעלנו הפועלי והקיבוצי.

מתוך הגדה של פסח. איילת השחר. תשי"א אוסף הספרייה הלאומית

מניח את הקערה על השלחן. המצות תהיינה מגולות בשעת אמירת ההגדה.

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו בלנו חכמים, בלנו נבונים, בלנו זקנים, בלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים - הרי זה משבח.

הפעלה - לגדול ממשבר
ננסה להבין ביחד למה עם ישראל היה צריך להיוולד כעם מתוך סבל נורא של שעבוד ארוך במצרים?
נחשוב על חוויה לא נעימה או משבר שעבר עלינו באופן אישי, האם יש דברים חיוביים שהפקנו ממנו? ננסה לענות על אותה שאלה גם ביחס לעם ישראל ככלל.

הפעלה - נקודת מבט
ניתן להמחיש את סיפר ההגדה באופנים שונים.
כל אחד מיושבי הסדר יבחר לעצמו דמות אחת מההגדה ויספר את סיפור יציאת מצרים מנקודת מבטה (לדוגמא: פרעה, כינה ממכת הכינים, אבן מהפירמידות, חרטום מצרי, ערב רב וכדומה).
ננסה להחיות את הדברים כמה שיותר ולהיות יצירתיים ומפתיעים...

הפעלה - והרי החדשות...
עוד פעילות יצירת ומהנה היא יצירה של תשדירי חדשות על ההתרחשויות האחרונות במצרים. התשדיר יכול דיווחים ופרשנויות וגם ראיונות עם חלק מהמשתתפים בתור פרעה, משה, הדוב ממכת הערוב וכד'. המרואיינים יכולים לאלתר את הרעיונות בעצמם, או שנחלק למשתתפים כרטיסיות שהכנו מראש (לדוגמא: "אתה פרעה. כרגע התעוררת באמצע הלילה על-ידי יועצך שדיווחו לך על כך שאין מי שתייה בכל מצרים, רק דם. כתב הרדיו רוצה לשמוע מה יש לך לומר לאומה המצרית ומה אתה מתכוון לעשות?").



בְּיַד חֲזָקָה וּבְזְרוּעַ נְטוּיָה

עבדים היינו לפרעה במצרים, עבדים היינו בכל גלותיות העולם. וכאז כן עתה הוצאנו ביד חזקה ובזרוע נטויה. המאורע של יציאת מצרים ושיבת ציון מתחדש מדי פעם בחיי האומה, כי נצחי הקשר של עם ישראל לארץ ישראל. בזמן הרחוק ההוא, כשאבותינו ישבו בארצם, היה העם חוגג את החג בעליה המונית לירושלים, מתוך הרגשה מלאה של חרות, מתוך קשר בל ינתק עם אדמתו. זה היה חג החרות, האביב והפריחה. לא כן, כשהעם גורש מארצו. במשך אלפיים שנה היתה ירושלים חלום רחוק. בכתלי ביתו של כל אחד, לפעמים בצנעה ובהסתור, תחת לחץ רדיפות מתוך סכנת עלילת דם – היו אבותינו חוגגים את החג במשך אלפי שנות הגלות.

בתוך ים של דם ודמעות ידעו אבותינו להעלות בלילה זה את זכר יציאת מצרים, כאות ובסמל של שחרור עצמי, יציאה מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, מאבל ליום טוב, מאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה. דרוש היה כוח חיים כביר, אמונה לוחמת, בשביל לשמור במשך אלפיים שנה את זכר ירושלים וליחל תמיד ובכל רגע לביאת המשיח. האמונה הזאת, היא שעמדה לאבותינו ולנו, שבכל דור ודור קמים עלינו לכלותנו ואנחנו נצלים מידם. הבה נקדש את זכר אבותינו ואחינו, שנענו, נשדרו, נאנסו ונרצחו בכל גלויות העולם.

ואנו – עקרנו את עצמנו מארצות הגולה, שבנו אל ארצנו, חזרנו לעבודת אדמה והתחלנו לבנות פה חיים חדשים וחברה חדשה. קוממיות עומדים אנו וחוגגים את חגנו בציבור רחב של הקבוצה לא רק כזיכרון היסטורי, אלא חג שלנו, חג גאולתנו ועלייתנו.

זכינו להיות מגשימי תקוות הדורות. בנו תלוי למלאות תוכן ולתת טעם לים הדם והדמעות, אשר נשפכו ונשפכים על-ידי אבותינו ואחינו במשך אלפי השנים. רב אשרנו, רבה גם אחריותנו.

מתוך הגדת שדות ים תרצ"ט אוסף הספריה הלאומית

משמעות וחירות

לקום בבוקר לפני השמש, לראות אותה עולה מבעד לעצי התמר הנשאים אל על, זה "אדם ואדמה".

אני זיו, תלמידת מחזור ג' בתיכון "אדם ואדמה" שבערבה. כשאני מתעוררת בבוקר לפני השמש לעבודה החקלאית אני זוכה להתלכלך, להתאמץ, להזיע ובסוף גם להצליח. אבל החשוב מכל-אני מתמלאת משמעות.

משמעות היא דבר הממלא את נפש האדם, מאפשרת לו לפרוש כנפיים ולעוף לאן שמתחשק לו. כשעושים משהו מכל הלב עם כל התשוקה והאהבה, אי אפשר שלא להרגיש חופשי.

לדוגמה: איש שלא אוהב את מקום עבודתו, לא תהיה בו חדות העשייה, הניצוץ בעינו ידעך והוא ירגיש "כלוא". לעומת אדם שנהנה מהעשייה שלו, ירגיש משוחרר וכל בוקר יהיה עבורו עוד משימה חדשה אותה הוא חפץ להגשים, כי הוא אוהב אותה מעומק נשמתו.

עם העשייה והתשוקה מגיעה גם התחדשותה של הנפש. נפש האדם מחפשת להתפתח ולהגשים מטבעה. כשמציבים לה מטרה היא מתמלאת, וכל יום מחדש קמים בבוקר והולכים לישון עם התחושה המדהימה של מיצוי היום שעבר עד תום, ושמחר יגיע יום חדש ואני אעשה הכל כדי ללכת לישון גם מחר בתחושת התחדשות והגשמה....

העבודה החקלאית בבקרים, הלמידה בצהריים וההשראה והערך המוסף באדם ואדמה, הם אלה שנותנים לי את הכלים להגשים.

אורח חיינו הוא אינו אורח חיים של חירות. אנו משועבדים לנוממות חברתיות והתעסקות באני ובאינדיבידואל. בואו ניקח רגע לצאת מהתבנית הזו ונתן גם למען האחר (כמו שידועים לעשות מצויין בשומר החדש). כך אני מאמינה, מרגישים שלמים.

חג שמח של הגשמה חברתית ממני ומ"אדם ואדמה"!

זיו עברי, תלמידת כיתה י"א, תיכון אדם ואדמה

החירות לפעול לפי מה שהחיים מבקשים מאיתנו

מה שהיה דרוש באמת, היה שינוי יסודי ביחסנו אל החיים. צריכים היינו ללמוד בעצמנו וללמד את האנשים המיואשים, כי בעצם לא היתה חשיבות למה שאנחנו קיווינו לקבל מן החיים, אלא למה שביקשו החיים לקבל מאתנו.

צריכים היינו לחדול מלשאל לפשר החיים ותחת זאת לראות את עצמנו כנשאלים על-ידי החיים יום-יום ושעה-שעה. ועלינו להשיב, לא בדיבור ולא בהרהור – אלא בפעולה נכונה ובהתנהגות נכונה.

ויקטור פרנקל, האדם מחפש משמעות

וְכָל הַמִּצְוָה לְסַפֵּר בִּיצִיאת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁפָּח

פסח! עם שומר במשך אלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים ודרך כל מחילות השעבוד והאונס והאינקוויזיציה והשמד והפרעות, נושאת האומה בליבה את הגעגועים לחופש ומביאה אותם לידי ביטוי עממי אשר לא יפסח על כל נפש מישראל, על כל נפש ענייה ומרודה! מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים זיכרון אישי, אשר אינו מחוויר ואינו דהה. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד וכלל - ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות - גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה. איני יודע יצירה ספרותית יותר מחנכת לתיעוב העבדות ולאהבת החירות כסיפור השעבוד ויצאת מצרים. ואיני יודע שום זיכרון עתיק שכולו מופנה לקראת העתיד, שכולו סמל להווה ולעתידנו כ"זכר ליציאת מצרים".

איזה יצר חירות עמוק טבוע בלב עם שיכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

ברל כצנלסון, מקורות לא אכזב, הגדת גבעת ברנר, 1955

מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בְּבֵנֵי בְרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֵרִית. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הָרִי אֲנִי כֶּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֹּאמֶר יִצְיָאת מִצְרַיִם בַּלַּיְלֹת עַד שֶׁדָּרְשָׁה בֶן זֻמָּא: שְׁנֹאמֶר, לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, יְמֵי חַיֶּיךָ - הַיָּמִים, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ - הַלַּיְלֹת. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: יְמֵי חַיֶּיךָ - הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ - לְהִבְיֵא לִימֹת הַמָּשִׁית.

בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא.
בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל,
בְּרוּךְ הוּא.

הָרִי אֲנִי כֶּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה

אמר רבנו אהרן דוד גורדון: הרי אני כבן מ"ח שנה ולא זכיתי לחיות אלא השתא בעבודה ובטבע. ועוד היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד: על העבודה, על העבודה ועל העבודה. עד שבאו תלמידיו ואמרו: לא דיה עבודה בלבד עד שהיא באה בחיי שיתוף המשווים אלה אל אלה והמשרים רעות ואחוזה על הכל.

הגדת 'קבוצת החוגים' שנת תרפ"ט 1929



עבודה בתוך הטבע

תחיית העם, התחדשותו לעם עובד ויוצר, לא תוכל לבוא אלא על ידי עבודה: עבודה בכל צורותיה, אבל בעיקר על ידי עבודת כפיים, ובייחוד על ידי עבודה בתוך הטבע. כל בני העם צריכים לעבוד. וכן גם גאולת הארץ לא תוכל לבוא אלא על ידי עבודה. אין קניין בקרקע אלא בעבודה, לא רק מהבחינה הסוציאלית, כי אם גם מהבחינה הלאומית. פה יש מהפכה יסודית ברוח, בהרגלי החיים, ביחס אל החיים ובטעם החיים, ויש מהפכה גם במחשבה, באופן השגת חזיונות החיים. לא הרכוש הוא העיקר, לא הוא הכוח ולא בו אושר החיים וטעם החיים. העיקר הוא היצירה.

ד.א גורדון, עם-אדם, תר"פ

מה העבודה הזאת לכם?

האדם החי אינו שואל שאלות יתרות. החיים חזקים מכל שאלות וספקות, הרצון החי, התקיף שואף ופועל בלי חשבונות רבים, פועל בעיוורון, ופעולתו העיוורת- חיים ושכל חיים יותר מכל חשבונות מוחיים. השאלות, הספקות, החשבונות, החקירות באים מתוך מוח יבש ולב נובל. זה הליקוי, שאנחנו חושבים למצוא לו תרופה בחיים חדשים: שאנחנו חולים במוחיות יתירה מתוך חוסר חיים ואכולי ספק עד לידי יאוש. יותר מזה, אפשר לאמור, כי כל האנושות התרבותית חולה במובן ידוע במוחיות יתירה, כי כל מגמתה של התרבות הקיימת היא לצד המוחיות היתירה על חשבון החיים, וכי מצד זה בעצם באה הירידה האנושית. אולי באמת צודקים הסוברים, אם בדעה או בעבודה לחידוש החיים, כי כל עיקרם של החיים הוא הצמצום והטמטום?

א.ד גורדון, לבירור רעיונו מיסודו, תר"פ

נשאנו יודע לשאול

כלום אדם חי הוא רק מי שאינו חושב? דוקא במידה שאדם מלא חיים, במידה שרצונו חי ובן-חורין, בה במידה גם מחשבתו חיה, תקיפה, בת חורין. האמת שבדבר היא, כי אדם חי גם מחשבתו חיה, גם שאלותיו וספקותיו חיים, מניעים את החיים, מביאים לידי יצירה; בעוד אשר אדם נובל מחשבתו נובלת ועקרה ואין כוחה אלא בחיטוט וניקור באשפת החיים, המביא לידי יאוש לבטלה. ומוח יבש גם מחשבתו יבשה.

מה שאתה רואה, כי התנועות והזרמים, השואפים לכאורה לחידוש החיים, הולכים שוב לצד הצמצום והטמטום של כל הטבע האנושי, וכי הזרם כבר הגיע עדינו, עד עובדינו בארץ-ישראל, וסוּחֵף הרבה מכוחותינו ומחליש ומצמצם את כוחנו בכלל.

ומה יש פה לעשות? להסתלק מן הספק ומן הדומה לו? אבל הספק אינו מסתלק, הספק חי, במידה שהרצון לעבוד חי. או אולי לשאוב חיים מתורות ורוחות שונות ולהשתדל לחיות על האילוזיה (אשליה), על האירוניה, על ההומור, על עיוורונם וכראותם של החיים והטבע וכדומה, זאת אומרת, אם לדבר בלשון בני אדם פשוטה, לחיות על ההונאה העצמית לדעת, על העמדת פנים של גבור החיים ושוב על הצמצום והטמטום?

א.ד גורדון, לבירור רעיונו מיסודו, תר"פ

חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צנה יי אלהינו אתכם? ואף אתה אָמַר לו כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר? מה העבודה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר? מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יי ממצרים, מבית עבדים.

נשאנו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים.



עבדים

על נהר אספירין ישבנו
במקומות המוכרים
לא שומעים לא רואים
כאילו אנחנו אוויר
עוד מעט יגמר הסרט
בקרוב המציאות
התמונה מטושטשת
והצליל לא ברור

כי כולנו עבדים אפילו
שיש לנו כזה כאילו
פותרים פה גדול
ומחכים לעונג הבא
כולנו מכורים של מישהו
שמבקש עכשיו תרגישו
פותרים פה גדול
ומחכים למנה הבאה

חלונות ראווה יפים פה
זה הכל למכירה
גם אנחנו תלויים
עם פתקי החלפה
אז מה נעשה עם הכעס הזה
מה יהיה עם הקנאה
כולם רוצים להיות חופשיים
אבל ממה אלוהים ממה

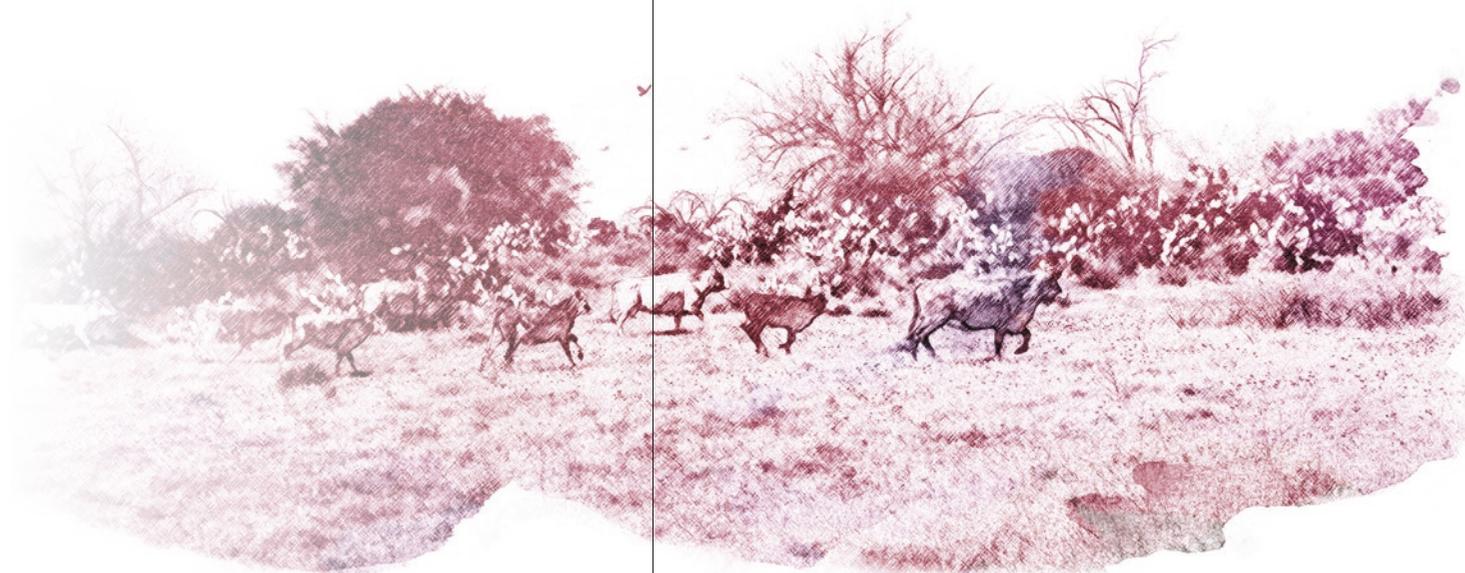
כולנו עבדים אפילו...

עבדים, ברי סחרוף,
מתוך האלבום נגיעות, 1998

מתחלה עובדי עבודה זרה

מתחילה עובדי עבודה זרה היו איכרינו ללא
פועל עברי במושבה. זרים עבדו את אדמת
התחיה ואין תקומה לאומה מבלי העבודה,
ועכשיו קירבנו הרצון לעבודה ובה תבוא גאולת
העם והארץ, שנאמר: כה אמר ד' אלוהי ישראל:
אם עבוד תעבדו וירשתם את הארץ.

קבוצת החוגים, חדרה תרפ"ט



יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום,
תלמוד לומר בעבור זה - בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור
מנחים לפניך.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו,
שנאמר: ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר יי אלהי ישראל: בעבר הנקר
ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים.
ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנקר ואולך אותו בכל ארץ כנען.
וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו. ואתן
לעשו את הר שער לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים.

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ,
לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שנאמר: ויאמר
לאברהם, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אתם ארבע
מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול.

וְאוֹלֶךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן

אמר רבי לוי: בשעה שהיה אברהם מהלך בארם נהרים ובארם נחור, ראה אותן אוכלים ושותים ופוחזים (קלי דעת, חסרי אחריות, ריקים), אמר - הלואי לא יהא לי חלק בארץ הזאת וכיון שהגיע לסולמה של צור (זהתבונן על ארץ ישראל) ראה אותן עסוקין בניכוש בשעת הניכוש, בעידוד בשעת העידוד, אמר - הלואי יהא חלקי בארץ הזאת, אמר לו הקדוש ברוך הוא: - לזרעך אתן את הארץ הזאת

בראשית רבה (וילנא) / סדר לך לך, פרשה לט

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך.." איזו דרמה, איזה מתח ואיזה מיסתורין. איזו ארץ חדשה ומיסתורית יראה ה' לאברהם? אז אם קוראים מה שפשוט כתוב בפסוקים, מבינים שאין כאן דרמה ואין מיסתורין. הרי אברהם ממילא היה בדרך לארץ ישראל ורק "נתקע" בחרן, בגלות, בדרך, כמו שקרה ללא מעט יהודים בעבר..

משל למה הדבר דומה? למישהו הנוסע מתל־אביב לירושלים, ובדרך הוא עוצר ומשתקע בבית־שמש. ואז הוא שומע קול מסתורי שאומר לו "לך לך", כל האפשרויות פתוחות, ופתאום הוא מוצא את עצמו - בירושלים... זה נראה כמשחק מכור. אז אם אברהם ממילא היה בדרך לארץ ישראל, מהי משמעות ה"לך לך" שהוא שמע? זהו הקול פנימי שנדרש מאברהם. אלוהים מטיל על אברהם משימה - "תמצא בעצמך את הארץ שאני מייעד עבורך".

בסופו של דבר אברהם מגיע לארץ שהוא ממילא היה בדרך אליה, אך הפעם מתוך חיפוש וחיבור פנימי. אחר כך אלוהים מאשר את בחירתו הפנימית של אברהם.

המדרש עונה על השאלה "מדוע בחר אברהם בארץ כנען?" בסיפור על מה שראה אברהם בארם (סוריה) - ארץ עשירה היושבת בין הנהרות, מה שגורם לריקנות ולקלות דעת. לעומת זאת בירידה מהר הלבנון דרך החוף אברהם רואה תופעה ראויה לציון: 'עסוקין בניכוש בשעת הניכוש, בעידוד בשעת העידוד' - מה משמעות התופעה הזו?

אנחנו מבקשים לתת לה ארבע משמעויות אפשריות.

א. אברהם רואה חברה שבה יש קשב והבנה של הטבע. על־פי פרוש זה, מילת המפתח היא 'בשעת'. כלומר תושבי הארץ מתזמנים נכון את עבודת החקלאות שלהם על־פי מחזור הטבע.

ב. אברהם רואה אוכלוסייה חקלאית שיודעת למקסם את מחזוריות הטבע לטובת מקסום התוצר החקלאי. גורדון קרא לזה "קדושת העבודה".

ג. אברהם רואה אוכלוסייה שלא מפחדת מעבודה קשה. בניגוד לריקנות ולקלות הדעת בארצות שעל הנהר. כאן הדגש הוא על בחירת המדרש בשתי עבודות מהקשות שיש בחקלאות.

ד. אברהם מוצא ארץ שעבודתה החקלאית היא בסיס כללי לאחריות, ולתפיסת עולם ערכית המתבטאת בין השאר בלוח השנה העברי המשובץ בחגים חקלאיים.

חבורת הכותבים, השומר החדש



וְהִיא שְׁעַמְדָּה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ

שְׁלֹא אֶחָד בְּלֶבֶד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֲלֵא שְׁבָכָל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.

יְנִיחַ הַכּוֹס מִיָּדוֹ וְיַגְלֶה אֶת הַמַּצּוֹת.

יזכור עם ישראל

יזכור עם ישראל את בניו ובנותיו הנאמנים והאמיצים, אנשי העבודה והשלום, אשר הלכו מאחורי המחרשה ויחרפו נפשם על כבוד ישראל ועל אדמת ישראל. יזכר ישראל ויתברך בזרעו ויאבל על זיו העלומים חמדת הגבורה וקדשת הרצון ומסירות הנפש, אשר נספו במערכה הכבדה. נזכור כי בהלכם לקרב השליכו את נפשם מנגד למעננו ולמען הדורות הבאים.

הגדת איילת השחר תשי"א

הפעלה - מספרים וזוכרים

כולנו חווינו חוויות בלתי נשכחות בחיינו. נבקש מהדור המבוגר ביותר מבין המסובים לספר את סיפור ההצלה האישי שלהם. מהדור הפחות מבוגר נבקש שיספרו על ליל סדר אחד שלא ישכחו כל חייהם.

בְּכֹל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ

בכל שאלך אני שומע צעדים. אחיי בדרכים, בביצות, ביערות - עמוסי חשכה, מקרה רועדים, רדופי להבות, מגפות ופחדים, במטר, בשלגים, בסופות, בסערות. בכל שאעמוד אני שומע דפיקות, אחיי בצינוק, בתאי הנכאים - מפלחות החומות ובוקעות השתיקות, מדורות אל דורות הריהן מזעיקות במחנות העינוי, בבורות רפאים. בכל שאשכב אני שומע קולות אחיי הסחובים עדרים לשחיטה - מאודי תבערה, מאיי מפלות, מערים ועיירות - מזבחות לעולות; אנקת אובדנם לילותיי מבעיתה. ועיניי לא תחדלנה תמיד לראותם, ולבי לא יחדל מלזעוק: תועבה! וכל האדם ייתבע על מותם, ושמים מעל עוד ירדו לבכותם, ועולם ומלואו על קברם מצבה.

ש' שלום מתוך הגדה של פסח תש"ד, הבריגדה היהודית

עולם של שלום

עשי
שיהא עולמך
עולם של שלום
שלום עולמים

זכרי
את העלמה שאת
את הדבש שהיה
לפי שרדו בך

נכסי לעצמך
מחדש
את המתיקות הזו
שהייתה

אורי אנטכר ז"ל

צֵא וּלְמַד

וַיֵּרֶד מִצְרַיִם

וַיִּגְרַשׁ

בְּמַתֵּי מַעֲט

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי

גָּדוֹל, עָצוּם

וְרַב

מה בקש לָבוֹ הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לִיעֲקֹב אָבִינוּ. שְׁפָרְעָה
לא נָזַר אֶלָּא עַל הַזְכָּרִים וְלָבוֹ בִּקְשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל,
שְׁנֹאֲמַר: אֲרָמִי אֲבֹד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְרַשׁ שָׁם בְּמַתֵּי
מַעֲט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל, עָצוּם וְרַב.

אָנוּס עַל פִּי הַדְּבָר.

מִלְמַד שְׁלֵא יָבֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא
לְגוֹר שָׁם, שְׁנֹאֲמַר: וַיֵּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲהוּ, לְגוֹר בְּאֶרֶץ
בְּאֵנוּ, כִּי אִין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ, כִּי כָבֵד
הִרְעַב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן.

כְּמָה שְׁנֹאֲמַר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם,
וְעַתָּה שְׁמֶיךָ יי אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב.

מִלְמַד שְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם.

כְּמָה שְׁנֹאֲמַר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ
בְּמָאד מָאד, וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם.

כְּמָה שְׁנֹאֲמַר: רַבְּבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ, וַתִּרְבֵּי
וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאֵי בְעֵדֵי עַדְיִים, שְׂדֵיִם נָכְנוּ וּשְׁעָרֶיךָ צִמְחָה,
וְאֵת עָרֶם וְעָרְיָה. וְאֶעֱבֹד עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוּסָסֶת
בְּדַמֶּיךָ, וְאֶסֶר לְךָ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי, וְאֶסֶר לְךָ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי.

הַפְּעֵלָה - נְקוּדוֹת לְמַחֲשֵׁבָה

בואו נחשוב יחד: מה הלימוד הכי משמעותי
שלמדתי השנה?
"ולבן הארמי ביקש לעקור את הכול" -
מה עלול בימינו, בתוכנו, לעקור את הכול?

בא הפליט, בא המבשר

יכונסו לארץ התועים בלב ים והנאבקים עם גלי הייאוש והאימה אל יפקרו
לסכנות הימים כל אלה אשר שום חוף בעולם לא יקבלם בלתי אם חוף ארצם.
אם תועות עתה אניות בלב ים ובהן פליטים יהודים יכונסו אל הארץ אל ארץ
ביתם הלאומי ויהיו איתנו. יעבור עליהם את אשר יעבור עלינו. ויהיו אתנו, יהיו
מוגנים אתנו ויגנו אתנו כי פה מקומם.
על־פני הימים נטושים נושאי הדגל של צרת יהודים. הללו לא יתנו לשערי
הארץ שיסגרו לא יתנו למצפון העולם שירגע. הפליט היהודי יוצא בראש
המערכה וכלנו חייבים לצאת בצבאותיו.

בא הפליט.

בא המבשר. הוא בא - ובגדו לא קרוע וראשו לא זרוע אפר

מתוך הגדת גבעת ברנר תש"ה, אוסף הספריה הלאומית

הַפְּעֵלָה - סַבֵּב פִּירְגוּנִים

אנחנו מתקרבים כבר לאמצע ההגדה וזה הזמן לסבב פירגונים!
נתייחס לתכונות חיוביות של המשתתפים או לחלק
שלהם בהצלחת הערב (ניקיון נות, בישולים, טבילת כלים,
עריכת שולחן, קניות וכדומה). כדי להבטיח שכולם
יקבלו מילים טובות - כל אחד יקבל פתק שכתוב עליו: ל_____
(לרשום את אחד השמות) עד היום לא אמרתי לך תודה ש.../
תודה לך שאתה תורם למשפחה _____.
אפשרות נוספת - כל אחד יבחר מישהו מן המסובים ויאמר
לכולם במה אותו אחד מצוין, בְּמָה ייחודו ואיכותו.

וַיִּרְעוּ אֶת־נֹוּ הַמִּצְוִים וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה.

וַיִּרְעוּ אֶת־נֹוּ הַמִּצְוִים -

בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרְאֶנָּה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ.

וַיַּעֲנוּנוּ -

בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיִּשִׁימוּ עָלָיו שְׂכָרֵי מַסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם. וַיִּבְּן עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפִרְעֹה. אֵת פֶּתֶם וְאֵת כַּעֲמֶסֶס.

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה -

בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיַּעֲבֵדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפִרְךָ.

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה

בעולם שלנו כולם מוכרים שלווה נפש.

אחת הסחורות הכי מבוקשות בעולם היא שלווה הנפש, ולא מדובר רק על אלה שמטופלים אצל פסיכולוגים, המקבלים הרבה מאד כסף בעד מכירה של שלווה נפש.

העובדה, שאין לצדיקים מנוחה, היא יותר מאשר אמירה של "בדיעבד" בלבד, זו גישה בסיסית יסודית שאומרת בעצם דבר כזה: יש כך וכך מעלות טובות בעולם, יש כך וכך דברים שהקב"ה נותן, אם בעולם הזה ואם בעולם הבא, ושלווה לצדיקים איננה מהמתנות הללו.

מה קורה כשצדיק רוצה לנוח? בסופו של דבר צדיק הוא בשר ודם ויכול להיות שגם הוא רוצה לנוח, אז הקב"ה לא נותן לו, הוא אומר: אם אתה רוצה לנוח - לא יתנו לך לנוח, זה שאתה לא חי בשלווה הוא חלק ממהותך בתורת צדיק.

המסקנה לא מנחמת, ובוודאי לא מרגיעה: חיים של שלווה הם בוודאי יותר נעימים, אבל הם לא יותר טובים.

הבחירה בטוב היא לא בחירה בחיים של שלווה, לא בחיים של שקט ולא בחיים של מניעת בעיות, אלא בחיים שכוללים בתוכם כמות מסוימת של התייסרות.

הרב עדין שטיינולץ לפרשת וישב, מופיע באתר ישיבת מקור חיים

וַיִּנְצַעֲקוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלָנוּ, וַיִּרְא אֶת עַנְיֵינוּ וְאֵת עֲמַלְנוּ וְאֵת לַחֲצֵנוּ.

וַיִּנְצַעֲקוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ - בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּיּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּנְצַעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה.

וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלָנוּ -

בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָתָם, אֵת יִצְחָק וְאֵת יַעֲקֹב.

וַיִּרְא אֶת עַנְיֵנוּ -

זו פרישות דרך ארץ, בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים.

וְאֵת עֲמַלְנוּ -

אלו הבנים. בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: כָּל הַבֵּן הַיָּלֹוד הַיֵּאֲכָה תִשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבַּת תִּמְסִינָהּ.

וְאֵת לַחֲצֵנוּ -

זה הדחק, בְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וְגַם כִּאֲתִי אֵת הַלֶּסֶף אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִיִּים אֲתָם.

וַיִּוְצְאוּנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעַ נְטוּיָה, וּבְמַרְא גָדֹל, וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹת.

לא על ידי מלאך, ולא על ידי שַׁרְף, ולא על-ידי שְׁלִיחַ, אֲלֵא
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם
וְעַד בְּהֵמָה, וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי יְיָ.

אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ.

אֲנִי וְלֹא שַׁרְף

אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ.

אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר.

זו הַדְּבָר, כִּמְהָ שֶׁנֶּאֱמַר: הִנֵּה יָד יְיָ הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשַׂדֶּה,
בְּסוּסִים, בְּחֻמְרִים, בְּגַמְלִים, בְּבָקָר וּבְצֹאן, דָּבָר כְּבֹד מְאֹד.

זו הַחֲרָב, כִּמְהָ שֶׁנֶּאֱמַר: וְחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, נְטוּיָה עַל
יְרוּשָׁלַיִם.

זו גְּלוּי שְׁכִינָה, כִּמְהָ שֶׁנֶּאֱמַר: אוּ הִנֵּשָׂה אֱלֹהִים לְבֵא לְקַחַת לוֹ
גוֹי מִקְרֵב גוֹי בְּמִסּוֹת בָּאִתּוֹת וּבְמוֹפְתִים, וּבְמַלְחָמָה וּבְיַד חֲזָקָה
וּבְזִרְעַ נְטוּיָה, וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים, כִּבְלֵ אֲשֶׁר עָשָׂה לְכֶם יְיָ
אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם.

זו הַמַּסָּה, כִּמְהָ שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵת הַמַּסָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת הָאִתּוֹת.

וַיִּוְצְאוּנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם -

וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה -

וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם -

וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים -

אֲנִי יְיָ -

בְּיַד חֲזָקָה -

וּבְזִרְעַ נְטוּיָה -

וּבְמַרְא גָדֹל -

וּבְאִתּוֹת -

וַיִּרְא אֶת עֲנַיִנו וְאֵת עֲמָלָנוּ

אדם לעמל יולד.
תכל'ס - זאת ברכה או קללה?

אז כנראה שגם וגם. כי יש עמל טוב ועמל רע.
עמל רע הוא עמל שלא הולך לאף מקום. מן סיויפיות שאין לה תכלית, או
שהעמל הוא מחיר שאנחנו משלמים עבור כלום.
עמל טוב הוא עמל שהולך לאיזה מקום.

אפשר להסתכל על המושג "מנוחה" ביכולת להניח את עצמך במקום שבו
ההשקעה שלך תהיה באמת שלך. אמנם יש במנוחה הזאת עמל, אבל זהו עמל
עם ברכה.

עמל כזה הוא עמל שאמנם דורש כוחות, אבל במקביל יש בו יצירה של כוחות
גדולים יותר שחוזרים ומזינים אותך, כמו מנוע שמטעין בחזרה את המצבר, אותו
מצבר שיתניע את אותו מנוע שוב ושוב.

זאת מנוחה שהיא "מנוחה בעמל" - מציאת המקום הנכון שבו אנו "מניחים"
את עצמנו על מנת לפעול, לעמול וליצור, ולפעמים תוך כדי המנוחה תהיה גם
התמודדות שגם בה יש להשקיע.

ההיפך ממנוחה שכזאת זה מצב של תלישות. כשאינ לך כבר במה להשקיע,
כשאינ לך על מה לחלום ולפעמים גם אין לך על מה להילחם. תלישות אינה
מנוחה, ולרוב מצריכה כוחות גדולים יותר - גם בגלל שמצב של תלישות הוא
מצב שבו אין כניסה מתחדשת של כוחות, וגם בגלל שכל דבר קטן פוגע בה.
בחיים של "מנוחה בעמל" בהחלט יש מקום לעצירה, להתבוננות, ולהתחדשות,
וזאת "המנוחה שבמנוחה".

חבורת הכותבים, השומר החדש

דָם
צִפְרֵדֵעַ
כְּנִים
עָרוֹב
דָּבָר
שְׁחִין
בָּרָד
אַרְבֵּה
חֲשֵׁךְ
מִכַּת בְּכוֹרוֹת.

נוהגין להטיף טפה מן הכוס באמירת 'דם', 'נאש', 'ותימרות
עשן' ובעשר המכות, 'דצ"ך', 'עד"ש', 'באח"ב'

ובמפתים -

זה הדם, כמה שנאמר: ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם
נאש ותימרות עשן.

ויוצאנו יי מצרים -

דבר אחר: ביד חזקה - שמים, ובזרע נטויה - שמים, ובמרא
גדל - שמים, ובאתות - שמים, ובמפתים - שמים. אלו עשר
מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו
הן:



במה מעלות טובות למקום עלינו!

אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, דיינו.
אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם, דיינו.
אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם, דיינו.
אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם, דיינו.
אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את היס, דיינו.
אלו קרע לנו את היס ולא העבירנו בתוכו בחרבה, דיינו.
אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרנו בתוכו, דיינו.
אלו שקע צרנו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, דיינו.
אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את הסן, דיינו.
אלו האכילנו את הסן ולא נתן לנו את השבת, דיינו.
אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבונו לפני הר סיני, דיינו.
אלו קרבונו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, דיינו.
אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל, דיינו.
אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את הבחינה, דיינו.

על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו
ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו
את ממונם, וקרע לנו את היס, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו,
וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את הסן, ונתן לנו את השבת,
וקרבונו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו
את בית הבחינה לכפר על כל עונותינו.

כבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל
היס לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה:
אצבע אלהים הוא, ועל היס מה הוא אומר? ויכא ישראל את היד הגדולה
אשר עשה יי במצרים, ויכארו העם את יי, ויאמינו ביי ובמשה עבדו. כמה לקו
באצבע? עשר מכות. אמור מעתה: במצרים לקו עשר מכות ועל היס לקו
חמשים מכות.

כבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים
במצרים היתה של ארבע מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם
וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה - אחת, וזעם - שנים, וצרה - שלש, משלחת
מלאכי רעים - ארבע. אמור מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות ועל היס לקו
מאתים מכות.

כבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים
במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה
משלחת מלאכי רעים. חרון אפו - אחת, עברה - שנים, וזעם - שלש, וצרה -
ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אמור מעתה: במצרים לקו חמשים מכות
ועל היס לקו חמשים ומאתים מכות.



הודיה ופליאה כדרך חיים

ההכרה העמוקה והמתמדת בפלא הקיום הפכה לחלק מהמודעות הדתית של היהודי. שלוש פעמים ביום אנו מתפללים: "מודים אנו לך... על נסִיך שאתנו בכל יום. על נפלאותיך הרבים..." בתפילת ערבית אנו מצטטים מספר איוב: "עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר" (פרק ט', פסוק י') כל ערב אנו מכריזים: "יוצר אור ובורא חושך". פעמיים ביום אנו אומרים: "אלוהינו אחד". מה המשמעות של החזרה הזאת? על תיאוריה מדעית מוכרזת ומקובלת אין צורך לחזור פעמיים ביום. עלינו להחיות את התבונה שבפליאה כל הזמן. מכיוון שיש צורך בפליאה יומיומית, יש צורך בתפילה יומיומית.

תחושת הנסים שאתנו מדי יום ביומו, תחושת הנפלאות הרבים, היא מקור התפילה. אין אמונה, אין אהבה, אין מוסיקה אם אנו מקבלים כמובן מאליו את ההצלחות או התבוסות של החיים. אסור ששגרה של סדר חברתי, פיסיקלי או פיסיולוגי תכנה את תחושת ההפתעה מעצם העובדה כי קיים סדר חברתי פיסיקלי או פיסיולוגי. אנו מאומנים לשמור על תחושת ההתפלאות על-ידי אמירת תפילה לפני האוכל. בכל פעם שאנו עומדים לשתות כוס מים, אנו מזכירים לעצמנו את המסתורין הנצחי של הבריאה, "שהכול נהייה בדברו". פעולה לא חשובה, וציון של נס עליון. בבואנו לאכול לחם או פרי, ליהנות מניחוח נעים או מכוס של יין; כשאנו טועמים את הפרי הראשון בעונה; בראותנו קשת בשמים או את האוקיינוס; כשאנו מבחינים בעצים בפריחתם; בפוגשנו חכם גדול בתורה או מלומד חילוני; בשמענו בשורות טובות או רעות - בכל אלו מצווים אנו לקרוא בשמו הגדול ובהכרתנו בו. אפילו כשאנו מבצעים פעולה פיסיולוגית, אנו מברכים: "ברוך אתה ה'... רופא כל בשר ומפליא לעשות." זוהי אחת המטרות של החיים היהודיים: לחוות מעשים שבשגרה כהרפתקאות רוחניות, לחוש באהבה ובתבונה הנסתרות שבכול.

אברהם יהושע השל, אלהים מחפש את האדם

תפילה

למדני אלוהיי, ברך והתפלל
על סוד עלה קמל, על נגה פרי בשל,
על החרות הזאת: לראות, לחוש, לנשום,
לדעת, לייחל, להיכשל.

למד את שפתותיי ברכה ושיר הלל
בהתחדש יומך עם בוקר ועם ליל
לבל יהיה יומי היום כתמול שלשום
לבל יהיה יומי עלי הרגל.

לאה גולדברג, שירי סוף הדרך, שירים ב

כל הבריאה אומרת שירה

אחרי תפילת מנחה גדולה, יצא
רבנו, הרב קוק, לשוח בשדה, לצמצם
מחשבותיו (להתרכז). אני נלוויתי אליו.
בדרך קטפתי איזה עשב או פרח.

הזדעזע רבנו ואמר לי בנחת: "האמן
תאמין לי שמימי נזהרתי לבלתי קטוף
בלי תועלת עשב או פרח שיכול לגדול
או לצמוח, כי אין לך עשב מלמטה שאין
לו מזל מלמעלה שאומר לו- גדל. כל
ציץ, כל עשב אומר דבר, כל אבן לוחשת
איזה סוד, כל בריאה אומרת שירה."

הדברים שיצאו מלב טהור וקדוש
נחקקו בליבי. מאז התחלתי להרגיש
ביותר את מידת החמלה על כל דבר.

ר' אריה לוי, מתוך איש צדיק היה, שמחה רז



כָּבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסֶח, לֹא יֵצֵא יָדָי חוֹבְתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן:

פֶּסֶח, מִצָּה, וּמְרוֹר.

יְזַהַר שֶׁלֹּא לְהַגְבִּיהַ אֶת הַדְּרוֹעַ.

פֶּסֶח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שֶׁפֶּסֶח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאִמְרַתְּם זָבַח פֶּסֶח הוּא לִי, אֲשֶׁר פֶּסֶח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֵת בְּתֵינוּ הִצִּיל, וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

מִרְאָה אֶת הַמִּצְוֹת לְמִסְבִּים וְאוֹמֵר:

מִצָּה זוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצַקְּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנֶאֱלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמְרוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוּצִיאָו מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת, כִּי לֹא חֲמֵץ, כִּי גִרְשׁוֹ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.

מִרְאָה אֶת הַמְרוֹר לְמִסְבִּים וְאוֹמֵר:

מְרוֹר זֶה שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שֶׁמְרוֹרוֹ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּמְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה, בְּחֶמְר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עַבְדָּה בְּשָׂדֵה אֶת כָּל עַבְדְּתֶם אֲשֶׁר עָבְדוּ בְּהֶם בְּפִרְךָ.

מְרוֹר זֶה שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים

עַל יְדוֹ יוֹכַל הָאָדָם בְּאֵהְבָה לְסַבּוֹל גַּם-כֵּן מֵה שֶׁהוּא נֹגַד רְצוֹנוֹ וְנִשְׁתִּיתוֹ, שֶׁהוּא יִסּוֹד הַמְרוֹר, לְקַבֵּל בְּאֵהְבָה אֶת מְרִירַת הַחַיִּים, כְּשִׂיּוּדַע שִׁישׁ לְפָנָיו מִטְרָה עֲלִיוֹנָה וְנַעֲלָה מוֹסְרִית. עַל-כֵּן יִבּוֹא הַמְרוֹר אַחַר הַמִּצָּה.

הַרְאִי"ה קוֹק פִּירוּשׁ עוֹלַת רֵאִיָּה עַל הַגְּדָה שֶׁל פֶּסֶח

מִצָּה זוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה?

הַמִּילָה מִצָּה קְרוּבָה לְמִילָה תְּמִצִּית, מִיִּצּוֹי אוֹ בְּשִׁפְת הִילָדִים מִיץ (אוֹ וִיטְמִינְצִ'יִק). מִצָּה הִיא בְּעֶצֶם לֶחֶם אוֹ פִּיתָה בְּצוֹרְתָם הַכִּי טְבַעִית הַכִּי פְּשׁוּטָה וְהַכִּי רֵאשׁוֹנִית. בַּהוֹדוֹ קוֹרְאִים לְזֶה צ'פֶּאֶטִי. הַמִּצָּה קוֹרְאֵת לָנוּ לְחַזֹּר לְנִקְוֹדַת הָרֵאשִׁית הַפְּשׁוּטָה וְהַטְּבַעִית וּבִמְשַׁךְ שְׁבֻעַ לֹא לַגַּעַת בְּחֲמֵץ.

בְּפֶסֶח הַתּוֹרָה מִמֶּשׁ מְזַמֵּינָה אוֹתָנוּ לְמַלְחַמַת חוֹרְמָה נֹגַד הַחֲמֵץ. לֹא רַק שֶׁאִסּוּר לֹאכּוֹל אוֹתוֹ, אֲלֵא אִסּוּר אִפִּילוֹ לְרֹאוֹת אוֹתוֹ "בֵּל יִרְאֶה וּבֵל יִימְצֵא".

הַחֲמֵץ, שֶׁהוּא אֶחָד הַחֲבָרִים הַטּוֹבִים שֶׁלָּנוּ בַּמַּהֲלָךְ כָּל הַשָּׁנָה (פִּיתָה, סַנְדוּוִיץ, פֶּסֶטָה, פִּיצָה וּוּפִלִּים וְעוֹד) הוֹפֵךְ לְמִשְׁךְ שְׁבֻעַ לְסַכְנָה קִיּוּמִית.

הַחֲמֵץ מְסַמֵּל אֶת הַתּוֹצֵאָה שֶׁל הַשְּׂאוֹר שֶׁבַעִיסָה, יִצִּירָה "מְנוּפַחַת", "מוֹשְׁקַעַת" ו"עִסִּיסִית". כֵּן נִרְאִים הַרְבֵּה פְּעָמִים הַחַיִּים הַיּוֹמִיוֹמִיִּים שֶׁלָּנוּ, זֶה לֹא רַע. הֵם "מְנוּפַחִים" בְּמַחֲשָׁבוֹת, מִלִּים וּמַעֲשִׂים, וְתַהֲלִיכִים שֶׁל עֵשִׂיָּה וְשִׁינוֹי.

זֶה לֹא רַע כֹּל עוֹד אֲנַחְנוּ מְקַדִּישִׁים זְמַן מְסוּיִים ל"בִיעוֹר חֲמֵץ", לְחַזְרָה לְשֵׁאלָה "מִי אֲנִי?"

תְּנוּעַת הַנֶּפֶשׁ ה"רְזָה" - "אֲנִי מִי שֶׁאֲנִי" הִיא הַגְּרַעִין, הַבְּסִיס לְתְּנוּעָה הַנְּכֻוֹנָה, ש"מְנוּפַחַת" ו"מְשֻׁקֵּעָה", מִתּוֹךְ נִקְוֹדַת בְּסִיס מְדוּיִיקַת וְרְזָה - גְּרַעִין הַעֲנוּוָה בְּתְּמִצִּיתָה.

כֵּן נּוֹצֵר סוּג שֶׁל בְּלוֹן, שִׁישׁ לוֹ גְּרַעִין. מִצַּד אֶחָד צְרִיךְ לְרֹאוֹת שֶׁהוּא מְנוּפַח כְּרֵאוֹי וְאִינוֹ דְּלִיל וּמְקוּמָט, וְהוּא מְבִיא לִידֵי בִּיטוּי אֶת הַגְּרַעִין הַמְקוֹרִי בְּאוֹפִי וּבְצוֹרָה.

אֲבָל בְּעִיקַר צְרִיךְ לְרֹאוֹת שֶׁזֶהוּ בְּלוֹן שֶׁלֹּא מְתַכּוּצֵץ מְרֻב שֶׁהוּא מְנוּפַח מְדִי.

חֲבוּרַת הַכּוֹתְבִים, הַשׁוֹמֵר הַחֲדָשׁ

אמא ספרי לי

ילדי בית העץ עם איילה אינגדשט

אמא ספרי לי עוד פעם
איך אני הגעתי לכאן
על המסע במדבר
איך עזבנו בלילה הכל שם נשאר
סחבנו אתנו רק כמה כדים של מים
ולחם שלא מתקלקל אפילו אחרי חודשים
יצאנו בחושך על סוסים וחמורים
התקדמנו בשקט ימים ארוכים
ספרי לי איך סחבת אותי בתוך בד על הגב
ואיך שתינו מעץ שנזל ממנו חלב

אמא ספרי לי עוד פעם אחת
על המסע מאתיופיה
את החלום שלך הגשמת
בשבילי את הכי גיבורה
אמא ספרי לי עוד פעם אחת
על המסע מאתיופיה
את החלום שלך הגשמת
אמא שלי את הכי גיבורה

אמא ספרי לי עוד פעם
איך אני הגעתי לכאן
ועל המסע במדבר
איך עזבנו בלילה הכל שם נשאר

צעדנו בלילות וישנו בימים
ואת רחצת אותי בנהר הקר בין ההרים
ספרי לי עוד פעם על האשה הערבייה
שמרחה עליי חלב עיזים ששוב אהיה בריאה
איך אהבת להכין בובות קטנות מחימר
אולי הן עדיין באמבור אולי משהו שם עוד נשמר

אמא ספרי לי עוד פעם אחת...

בְּכֹל דֹר וְדֹר חֵיב אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עֵצְמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם

שְׁנֵאמֶר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם. לֹא אֶת אֲבוֹתַיִנוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא אִף אוֹתָנוּ גָּאֵל
עַמָּהֶם, שְׁנֵאמֶר: וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ, לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם.

מְגִבְיָהִים אֶת הַכּוֹס עַד הַלְלוּיָהּ (ויש המגביהים עד גאל ישראל).

כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם

"ברגע עלייתי אל החוף היה בשבילי ברור שזה חוף אחרון. כל מה שהיה קודם
נגמר אצלי. ואני אומר זאת לא מתוך שאני רוצה, לאחר מעשה, לתאר דברים
גדולים. אבל אני יודע שבשבילי עניין ארץ ישראל נגמר ביום הראשון לבואי.
ידעתי שחוף אחר לא יהיה לי!"

ברל כצנלסון

לְפִיכֶם אֲנַחְנוּ חֲיָבִים

אחת הבעיות הפילוסופיות הקשות ביותר היא זאת של בסיס החובה המוסרית, מה גורם לכך שאני מרגיש שחובה מוסרית מוטלת עלי? מהיכן הכוח הגורם לי לחוש שעלי לעשות דבר מה?

רחב הוא מגוון התיאוריות שהוצעו בנדון: לאלו מקור המוסר הוא בנטיית הביולוגיות' לאלו - באינטרסים החברתיים, לאחרים - בוודאות הרציונלית, לאלו, מבחן הטוב הוא בהנאה, באושר, או בבצע. לאלו הוא בהרמוניה עם הטבע, ובעיני כל אחד מהם לטבע פנים שונות. למעשה, ולא מצאתי לדבר שום יוצא מן הכלל, כל השיטות האלו מתייחסות אל הטוב כאל מילה נרדפת למשהו אחר. ואם, בכל זאת ההתנהגות הלכה למעשה נוטה להגשים את הטוב כפי שהמוסר היה מגדיר אותו, הדבר נובע בדרך כלל מצירוף מקרים שמקורם בחינוך, במסורת או בתרבות.

אך יש עוד מכנה משותף לכל השיטות האלו. על פי כולן האדם כבר קיים מאליו. בשבילן, בעיית ההתחייבות לצדק היא תכלית הפעילות האנושית. "איך למלא בדרך הטובה ביותר את הזמן שבין הלידה לבין המוות?" כאילו שהשאיפה היא להתגבר על משך הזמן כדי לברוח מן השעמום. גישת המסורת התנכ"ית שונה לגמרי. האדם, בהיותו נברא, אינו קיים מאליו. כל מאמציו מכוונים להקנות לו את הזכות להיות. אם דרך הווייתנו היא דווקא בהמשכיות הזמן, זה דווקא כדי שנספיק לסלק את החוב המוחלט בו התחייבנו בזמן שנולדנו. במובן זה, הבסיס של החובה המוסרית, אפוא, הוא המודעות להיותנו נבראים.

ברור אפוא מדוע בחרה המסורת לקרוא בתורה ביום ראש השנה את סיפור לידתו של יצחק ואת סיפור ניסיונו. בצורה אמנם נסתרת, לידת כל אדם ניסית היא לא פחות מלידתו של יצחק. בכל פעם עולם שלם נעקר מן האין וההעדר, ונתון הוא להתהוות בחסד חינם, בטרם אפשרות להצדקה על יד זכות כלשהי.

אך איזו מידה טובה, איזה ערך מצידנו יכול לפרוע את מחיר המתנה המוחלטת הזאת, ההווייה? אין לחיינו תמורה אחרת מאשר חיינו עצמם.

הרב יהודא ליאון אשכנזי, מניטו - על המועדים



לְפִיכֶם אֲנַחְנוּ חֲיָבִים לְהוֹדוֹת, לְהֵלֵל, לְשַׁבַּח,
לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדִּיר, לְבָרֵךְ, לְעַלֶּה וּלְקַלֵּם לְמִי
שֶׁעָשָׂה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֹהִים:
הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל
לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד
לְגֵאֲלָה. וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה: הִלְלוּהָ.

...היה משהו 'מטרטר' על הפסנתר, מנגינה חסידיית או אוקראינית מושכת לב המרקידה את הרגלים בקצב הורה. מיד נמצא כבר שני לידו... כהרף עין הייתה הבימה גדושה רוקדים. הקצב הולך וגובר, ההתלהבות עולה ונסערת... המנגינה קוראת, מושכת בקיסמה, קסם הצוותא, החברות, הדבקות, ההתפרקות, האמונה הקנאית ביעוד וההרגשה שאינך יחיד בו.

עד כמה שלא יראה הדבר מוזר, הרי נדמה לי כי אילו היה חי הבעל שם טוב והיה מגיע באותם הימים ארצה ונקלע לעין חרוד היה בוחר להישאר אתנו. הכל גרם לנו שמחה. העמק הרחב המשתרע לרגלינו, ההרים הנישאים למראשותינו ואתה עלה, עלה וטפס כאוות נפשך, אם בחבורה עליזה ואם בחברת נערה אהובה, אום יש ברצונך עמוד וצעק מרוב אושר במלא כוח ריאתך כאותו סייח משתולל ודוהר, ואין איש אשר יעצור בך. רק ההד יענה לך אמן...

והיקום יעלוז באשרך. שמחנו לבטח כי אנו עושים בדיוק מה שצריך לעשות ומה שברצוננו לעשות. שמחנו, שיכולנו לעמוד בעמל המפרך, לעיתים תוך רעב, לא הרגשנו במחסור, כי לא חסר לנו דבר, כי האושר מילא את ישותנו. שמחנו לגרעיני הקמצה הקשים שניתנו לעיתים במקום לחם, שבחלקם היה אפשר למלא את הקיבה ובחלקם להשתמש לצליפה בחברך מקצה חדר האוכל ועד קצהו. שמחנו לשתיית התה הבלתי ממותק, בשותפות עם חבר מתוך קערית שזה עתה אכלו ממנה מרק. שמחנו להישגים בעבודה, לתלם ישר בחריש, לדונם נוסף בהספק היומי, להליכתן הנאה, הערה והגנדרנית של זוג הסוסות הצועדות לפניך בתלם. שמחנו לשמש הזורחת עם בוקר ושמים זרועים כוכבים בלילות.

יוסף מלמוד, ספר השומר, דברי חברים

הללו יה הללו עבדי יהוה הללו את שם יהוה. יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם. ממזרח שמש עד מבוא מהלל שם יהוה. כם על כל גוים יהוה על השמים כבודו. מי כיהוה אלהינו המגביהי לשבת. המשפילי לראות בשמים ובארץ. מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון. להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו. מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללו יה.

בצאת ישׂראל ממצרים בית יעקב מעם לעז. היתה יהודה לקדשו ישׂראל ממשלותיו. הים ראה וינס היבדן יסב לאחור. ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן. מה לך הים כי תנוס היבדן תסב לאחור. ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן. מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב. ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעיניו מים.

מגביהים את הכוס עד גאל ישׂראל.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר גאלנו ונאל את אבותינו ממצרים, והגיענו ללילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן יי אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך.

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחתך לרצון. ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו. ברוך אתה יי גאל ישׂראל.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בוכא פרי הגפן.

שותין את הכוס בהסבת שמאל.

רַחֵץ

נוטלים את הידים ומברכים

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת
יָדַיִם.

מוֹצֵיא מַצָּה

יִקַּח הַמַּצּוֹת בְּסֵדֶר שֶׁהֵנִיחַן. הַפְּרוֹסָה בֵּין
שְׁתֵּי הַשְּׁלֻמוֹת, וְיֵאָחַז שְׁלֹשָׁתָן בְּיָדוֹ וַיְבַרֵךְ
"הַמוֹצֵיא", יֵנִיחַ מִיָּדוֹ אֶת הַתַּחְתּוֹנָה וַיְבַרֵךְ
"עַל אֲכִילַת מַצָּה" עַל הַשְּׁלֵמָה וְהַפְּרוֹסָה.
אַחַר כֵּן יִבְצַע כְּזֵית מִן הָעֲלִיוֹנָה הַשְּׁלֵמָה
וְכֵזֵית שְׁנֵי מִן הַפְּרוֹסָה וַיִּטְבֹּלֶם בְּמֶלַח, וַיֹּאכַל
בְּהֶסְבָּה שְׁנֵי הַזֵּיתִים

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצֵיא
לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה.

מָרוֹר

כָּל אֶחָד מֵהַמַּסְבִּים לוקח כְּזֵית
מָרוֹר וּמְטַבְּלוֹ בְּחֶרוֹסֶת, חוֹזֵר וּמְנַעֵר
הַחֶרוֹסֶת, מְבַרֵךְ וְאוֹכֵל בְּלֵי הַסֶּבֶה.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל
אֲכִילַת מָרוֹר.

כּוֹרֵךְ

כָּל אֶחָד מֵהַמַּסְבִּים לוקח כְּזֵית מִן הַמַּצָּה
הַשְּׁלִישִׁית עִם כְּזֵית מָרוֹר וְכוֹרְכִים יָחַד,
אוֹכְלִים בְּהֶסְבָּה וּבְלֵי בְרָכָה. לִפְנֵי אֲכֹלוֹ
אוֹמֵר.

זָכַר לְמִקְדָּשׁ כְּהַלֵּל. כֵּן עָשָׂה הַלֵּל בְּזִמְנֵי שְׁבִית
הַמִּקְדָּשׁ הַזֶּה קָיָם: הֵיךְ כּוֹרֵךְ פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר
וְאוֹכֵל בְּיָחַד, לְקַיֵּם מֵה שְׁנֵאָמַר: עַל מִצּוֹת
וּמִרְדֵּים יֹאכְלֵהוּ.

מרור כורך - כוחו של הטבע הארצישראלי

המרור, מסמל את העבדות שעבדנו במצרים. המרור הוא גם סמל לכלל המרירות שבחיים, הכרוכים במלחמות פנימיות וחיזוניות לא פשוטות. המצה הינה פועל יוצא של החיפזון בו יצאנו ממצרים ושברנו את מעגל העבדות. היא נוגעת בכוחה של השאיפה לחירות, ואת ההוצאה לפועל של עצמיות החיים. אבל איך כורכים את שני אלו? איך מביאים כח של חיות אל המרירות השגרתית של החיים?

כאן נכנסת החרוסת לתמונה. לעומת המצה והמרור, שמקומם בסדר מובטח, החרוסת לא מופיעה כאחד מסימני הסדר ומקומה בשולחן אינו ברור. הדעה המוכרת יותר טוענת שהחרוסת מסמלת את הטיט איתו עבדו אבותינו בחומר ולבנים. דעה ידועה פחות (אבל מקסימה וגם הרבה יותר מעוררת תיאבון) היא שהחרוסת היא "זכר לתפוח", כלומר זכר לפסוק משיר השירים "מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה, תחת התפוח עוררתך", שנדרש כמשל לכנסת-ישראל בצאתה ממצרים.

בספרו "הסדר שבאי הסדר" מביא ד"ר מיכאל כגן אגדה המספרת על ספר רפואות מיוחד שכתב שלמה המלך. בספר זה פירט שלמה את דרך ריפויים של כל החוליים הפוגעים במין האנושי, כשהוא מתייחס לשורש הרוחני של כל מחלה, ולריפוייה באמצעות תרגול רוחני, רגשי ופיזי. לספר זה הייתה תופעת לואי אחת - מרגע שאנשים למדו כיצד להבריא את עצמם, הם הפסיקו לתלות את מבטחם באלוהים, מזרים החיות בעולם, ולהתפלל אליו. לפיכך גנו החכם מכל אדם את ספר הפלאים והטמין את סודות הריפוי ביצירה חדשה, הרי היא מגילת "שיר השירים", אותה אנו קוראים בפסח. שיר השירים הינו למעשה סיפור אהבה בין הרעיה לדודה, המהווה משל לאהבה בינינו ובין אלוהים, ומחזיק את הסוד הידוע, שאהבה היא התרופה לכל מכאוב. שיר השירים הינו גם אהבה לבריאה, ובפרט לטבע של ארץ ישראל, הנוכח במלוא הדרו, בין דפי המגילה.

כריכת המצה - כח החיות הטמון בנו, עם המרור - האתגרים והקשיים שהחיים מציבים בפנינו, מאפשרת לנו להתמודד עם אותם אתגרים מתוך יניקת העוצמות שקיבלנו ביציאת מצרים. החרוסת, שמרכיביה הם תפוחים, תמרים, תאנים, יין, אגוזים - שכולם מופיעים בשיר השירים, היא זו המדביקה את שני אלו, מרפאה את הסבל, מעניקה משמעות לחירות ובעיקר - מתבלת הכל בהמון אהבה.

חבורת הכותבים, השומר החדש

שֶׁלְחֵן עוֹרֵר

אוכלים ושותים הסעודה הערוכה ונוהגים לאכול תחלה ביצים מבשלות. ולא יאכל יותר מדי, שלא תהיה עליו אכילת אפיקומן אכילה גסה.

צָפוֹן

אחר גמר הסעודה לוקח כל אחד מהמסבים כזית מהמצה שהיתה צפונה לאפיקומן ואוכל ממנה כזית בהסבה. וצריך לאכלה קדם חצות הלילה.

הפעלה - המתנה שבאפיקומן

הגענו לרגע השיא בהגדה לו ילדים רבים מצפים. עכשיו הזמן לשאול את עצמנו: איזו מתנה היינו רוצים לבקש תמורת האפיקומן? ואיזו מהחיים? מה היינו רוצים לבקש מעצמנו? נחשוב איזה 'אפיקומן' אנחנו רוצים למצוא השנה? לא אוכלים דבר אחרי האפיקומן כדי שטעמו יישאר. עם איזה 'טעם' אנחנו יוצאים מליל הסדר?



מוזגין כוס שלישי ומברכין ברכת המזון.

שיר המעלות בשוב יי את שיבת ציון היינו כחלמים. אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה. הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים. שובה יי את שביטנו כפאפיקים בנגב. הזרעים בדמעה ברנה יקצרו. הלוח ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבוא ברנה נשא אלמתינו. *תהלים קכו*

שלישה שאכלו כאחד חיבין לזמן והמזמן פותח: כבותי, נברך!

המסבים עונים: יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.

המזמן אומר: בךשות מרנן וברנן וכבותי, נברך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו.

המסבים עונים: ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

המזמן חוזר ואומר: ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, הן את העולם בלו בטובו בן בחסד וברחמים, הוא נתן לחם לכל-בשר כי לעולם חסדו, ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד, בעבור שמו הגדול, כי הוא אל ון ומפרנס לכל, ומטיב לכל ומכין מזון לכל-בריותיו אשר ברא (בנוסח ספרד מוסיפים: *כאמור: פותח את ידך ומשביע לכל-מי רצון*). ברוך אתה יי הן את הכל.

נודה לך יי אלהינו על שהנחתם לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים, ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדדתנו ועל חקיך שהודעתנו, ועל חיים חן וחסד שחוננתנו, ועל אכילת מזון שאתה ון ומפרנס אותנו תמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה. ועל הכל יי אלהינו אנתנו מודים לך ומברכים אותך, יתברך שמך בפי כל מי תמיד לעולם ועד, כפתיב: "ואכלת ושבעת, וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך". ברוך אתה יי, על הארץ ועל המזון.

רחם נא יי אלהינו על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משפן בבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. אלהינו, אבינו, רענו, זוננו, פרנסנו וכלכלנו והרויחנו, והרוח לנו יי אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יי אלהינו, לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם, כי אם לידיך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, שלא גבוש ולא נבלם לעולם ועד.

בשבת מוסיפין:

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה. כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה במצות רצונך. וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יי אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות.

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבא ויגיע, ויכאה ויכזה וישמע, ויפקד ויזכר וזכרונו ופקדונו וזכרון אבותינו, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון ירושלים עיר קדשך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפלטה, לטובה, לחן ולחסד ולרחמים, לחיים נוסח ספרד: טובים ולשלום, ביום חג המצות הזה.

וזכרונו יי אלהינו בו לטובה, ופקדונו בו לברכה, והושיענו בו לחיים נוסח ספרד: טובים; ובדבר ישועה ורחמים חוס וחסנו, ורחם עלינו והושיענו, כי אליך עינינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה.

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יי, בונה ברחמיך ירושלים. (בלחש אמן).

אם שכח בשבת לומר רצה: ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. ברוך אתה יהוה, מקדש השבת.

אם שכח יעלה ויבוא: ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שנתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה, את יום (אם שכח גם רצה: (השבת הזה ואת יום) חג המצות הזה, את יום טוב מקרא קדש הזה. ברוך אתה יהוה, מקדש ישראל והזמנים).

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, האל אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גאלנו, יוצרנו, קדושונו קדוש יעקב, רוענו רועה ישכאל, המלך הטוב והמטיב לכל, שפכל יום ויום הוא המטיב, הוא מטיב, הוא ייטיב לנו. הוא נמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד, לחן ולחסד ולרחמים ולרחו הצלה והצלחה, ברכה וישועה נחמה פרנסה וכלכלה, ורחמים וחסים ושלום וכל טוב; ומכל טוב לעולם אל יחסרנו.

הרחמן הוא ימלוך עלינו לעולם ועד.

הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ.

הרחמן הוא ישפח לדור דורים, ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים, ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים.

הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד.

הרחמן הוא ישבור עלנו מעל צנאנו, והוא יוליכנו קוממיות לארצנו.

הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה, ועל שלחן זה שאכלנו עליו.

הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב, ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות.

בבית אביו אומר: הרחמן הוא יברך את אבי מורי בעל הבית הזה, ואת אמי מוכתי בעלת הבית הזה.

נשוי אומר: הרחמן הוא יברך אותי, (אם אביו ואמו בחיים: ואת אבי מורי, ואת אמי מוכתי) ואת אשתי, ואת ורעי, ואת כל אשר לי.

אשה נשואה אומרת: הרחמן הוא יברך אותי, (אם אביה ואמה בחיים: ואת אבי מורי, ואת אמי מוכתי) ואת בעלי, ואת ורעי, ואת כל אשר לי.

אורח אומר: הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה ואת בעלת הבית הזה, אותם ואת ביתם ואת ורעם ואת כל אשר להם.

יהי רצון, שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה, ולא יכלם לעולם הבא, ויצלח מאד בכל נכסיו, ויהיו נכסיו ונכסיו מצליחים וקרובים לעיר, ואל ישלט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידיו, ואל יזדקק (נוסח הגמרא: יזדקק) לא לפגיו ולא לפגיו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם.

בסעודה משותפת אומר: הרחמן הוא יברך את כל המסבין כאן.

אותם ואת ביתם ואת ורעם ואת כל אשר להם, אותנו ואת כל אשר לנו, כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב "בכל"-"מכל"-"כל" - בן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה. ונאמר: "אמן".

במרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום. ונשא ברכה מאת יי וצדקה מאלהי ישענו, ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם.

בשבת: הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו טוב, יום שכלו ארוך, יום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, ויהי חלקנו עמהם.

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא.

מגדול ישועות מלכו, ועשה חסד למשיחו, לדוד ולזרעו עד עולם. עשה שלום במרומו, הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל. ונאמר: "אמן".

יראו את יי קדשו, כי אין מחסור ליראיו. כפירים כשו ורעבו, ודרשי יי לא יחסרו כל טוב. הודו ליי כי טוב, כי לעולם חסדו. פותח את ידך, ומשביע לכל חי רצון. ברוך הגבר אשר יבטח ביי, והיה יי מבטחו. נער הייתי גם זקנתי, ולא כאיתי צדיק נעזב, וזרעו מבקש לחם. יי עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום.

הנני מוכן ומזמן לקיים מצות כוס שלישי שהוא בנגד בשורת הישועה, שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל ונאלתי אתכם ברוח נטויה ובשפטים גדולים.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

שותין בהסבת שמאל.

נוהגים לפתוח הדלת, למזוג כוס (לכבודו של אליהו הנביא) ולהכריז:

נשפך חמתך אל הגוים

אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו. שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם. תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יי.

הַלֵּל

מוזגים כוס רביעי ואומרים עליו את ההלל.

לא לנו יי לא לנו, כי לשמך תן כבוד, על חסדך, על אמתך. למה יאמרו הגוים
איה נא אלהיהם, ואלהינו בשמים, כל אשר חפץ עשה. עצביהם כסף וזהב
מעשה ידי אדם. פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו. אזנים להם ולא
ישמעו, אף להם ולא יריחון. ידיהם ולא ימשון, רגליהם ולא יהלכו, לא יהגו
בגרונם. כמוהם יהיו עשיהם, כל אשר בטח בהם. ישראל בטח ביי, עזרם
ומגנם הוא. בית אהרן בטחו ביי, עזרם ומגנם הוא. יראי יי בטחו ביי, עזרם
ומגנם הוא.

יי זכרנו יברך, יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרן. יברך יראי יי,
הקטנים עם הגדלים. יסר יי עליכם, עליכם ועל בניכם. ברוכים אתם ליי,
עשה שמים וארץ. השמים שמים ליי והארץ נתן לבני אדם. לא המתים יהללו
יה ולא כל ירדי דומה. ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם. הללויה:

אהבתי כי ישמע יי את קולי, תחנוני. כי הטה אזנו לי ובימי אקרא. אפפוני
חבלי מות ומצרי שאול מצאוני, צרה ויגון אמצא. ובשם יי אקרא, אנה
יי מלטה נפשי. חנון יי וצדיק, ואלהינו מרחם. שמר פתאים יי, דלותי ולי
יהושיע. שובי נפשי למנוחתי, כי יי גמל עליכי. כי חלצת נפשי ממות, את
עיני מן דמעה, את רגלי מרחי. אתהלך לפני יי בארצות החיים. האמנתי כי
אדבר, אני עניתי מאד. אני אמרתי בחפזי, כל האדם כזב.

מה אשיב ליי כל תגמולוהי עלי. כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא. נדרכי
ליי אשלם נגדה נא לכל עמו. יקר בעיני יי המוטה לחסידיו. אנה יי כי אני
עבדך, אני עבדך בן אמתך, פתחת למוסרי. לך אזבח זבח תודה ובשם יי
אקרא. נדרכי ליי אשלם נגדה נא לכל עמו. בחצרות בית יי, בתוככי ירושלים,
הללויה: הללו את יי כל גוים, שבחוהו כל האמים. כי גבר עלינו חסדו, ואמת
יי לעולם, הללויה:

אם יש שלשה אנשים או יותר, עורך הסדר אומר את הפסוק ("הודו..."),
"יאמר נא...", "יאמרו נא...", והשאר עונים אחריו "הודו ליי כי טוב כי
לעולם חסדו" (ולא את הפסוק עצמו).

הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו.
יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו.
יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו.
יאמרו נא יראי יי כי לעולם חסדו.

מן המצר קראתי יה, ענני במרחב יה. יי לי לא איכא, מה יעשה לי אדם. יי
לי בעזרי ואני ארצה בשנאי. טוב לחסות ביי מבטח באדם. טוב לחסות ביי
מבטח בנדיבים. כל גוים סבבוני, בשם יי כי אמילם. סבוני גם סבבוני, בשם יי
כי אמילם. סבוני כדברים, דעכו באש קוצים, בשם יי כי אמילם. דחה דחיתני
לנפל, ויי עזרני. עזי וזמרת יה ניה לי לישועה. קול רנה וישועה באהלי
צדיקים, ימין יי עשה חיל. ימין יי רוממה, ימין יי עשה חיל.

לא אמות כי אחיה, ואספר מעשי יה. יסר יסרני יה, ולמות לא נתנני. פתחו
לי שערי צדק, אבא בם, אודה יה. זה השער ליי, צדיקים יבאו בו. אודך כי
עניתני ותהי לי לישועה. אודך כי עניתני ותהי לי לישועה. אכן מאסו הבונים
היתה לראש פנה.

אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה. מאת יי היתה זאת היא נפלאת בעינינו.
מאת יי היתה זאת היא נפלאת בעינינו. זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו. זה
היום עשה יי נגילה ונשמחה בו.

נשמת כל חי תברך את שמך יי אלהינו, ורוח כל בשר תפאר ותרוםם זכרך
מלכנו תמיד. מן העולם ועד העולם אתה אל, ומבלעדיך אין לנו מלך גואל
ומושיע, פודה ומציל ומפרנס ומרחם בכל עת צרה וצוקה. אין לנו מלך אלא
אתה. אלהי הראשונים והאחרונים, אלה כל בריות, אדון כל תולדות, המהלל
ברב התשבחות, המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים. ויי לא ינום ולא ישן,
המעורר ישנים והמקיץ נרדמים, והמשיח אלמים והמתיר אסורים, והסומך
נופלים והזוקף כפופים, לך לבדך אנו מודים.

אלו פינו מלא שירה בים, ולשונונו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי
רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות בנשרי שמים, ורגלינו
קלות כאילות, אין אנו מספיקים להודות לך, יי אלהינו ואלהי אבותינו,
ולברך את שמך, על אחת מאלף אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות
שעשית עם אבותינו ועמנו. ממצרים גאלתנו, יי אלהינו, ומבית עבדים
פדיתנו, ברעב ונתנו ובשבע כלכלתנו, מחרב הצלתנו ומדבר מלטתנו,
ומחלים קעים ורבים ונאמנים דליתנו. עד הנה עזרונו כחמיק ולא עזבונו
חסדיך, ואל תשנו יי אלהינו לנצח. על כן אברים שפלגת בנו ורוח ונשמה
שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו
וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו. כי כל פה לך יודה, וכל
לשון לך תשבע, וכל בך לך תכרע, וכל קומה לפניך תשתחוה, וכל לבבות
ייראוך, וכל קרב וכליות יזמרו לשמך, כדבר שכתוב, כל עצמתי תאמרנה: יי
מי כמוך! מציל עני מחזק מקנני ועני ואביון מגזלו. מי ידמה לך ומי ישוה לך
ומי יערך לך, האל הגדול, הגבור והנוכח, אל עליון, קנה שמים וארץ. נהללך
ונשבחך ונפארכך ונברך את שם קדשך, כאמור: לדוד, ברכי נפשי את יי וכל
קרבי את שם קדשו.

האל בתעצמות עזך, הגדול בכבוד שמך, הגבור לנצח והנוכח בנוראותיך,
המלך היושב על כסא כס ונשא.

שוכן עד מרום וקדוש שמו. וכתוב: כנו צדיקים ביי, לישרים נאווה תהלה.

בפי ישרים תתהלל
ובדברי צדיקים תתברך
ובלשון חסידים תתרוםם
ובקרב קדושים תתקדש

ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך, מלכנו, בכל דור
ודור. שכן חובת כל היצורים, לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו להודות,
להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס על כל דברי שירות
ותשבחות דוד בן ישי עבדך, משיחך.

ישתבח שמך לעד מלכנו, האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ, כי לך
נאה, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שיר ושבחה, הלל וזמרה, עז וממשלה, נצח,
גדלה וגבורה, תהלה ותפארת, קדשה ומלכות, ברכות והודאות מעתה ועד
עולם. ברוך אתה יי, אל מלך גדול בתשבחות, אל ההודאות, אדון הנפלאות,
הבוחר בשירי זמרה, מלך אל חי העולמים.

נְרָצָה

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ,
כָּכֵל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.
כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדְרֵי אוֹתוֹ,
כִּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,
קוֹמֵם קֵהֵל עֲדַת מִי מְנָה.
בְּקִרְוֹב נֵהַל נְטָעֵי כְּנֵה,
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם.

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם.

"כשעמדתי בבית המשפט בשלב הקראת גזר הדין, שהיה עלול גם להיות הוצאה להורג, נשאלתי על ידי השופטים אם ברצוני לומר מילה אחרונה לפני הקראת גזר הדין. (...) אמרתי שאת המילים האחרונות שלי לפני הקראת גזר הדין, אני מפנה אל בני עמי. לא היה לי ספק שאם יש משפט אחד שאני רוצה לקחת איתי בדרכי לשנים ארוכות בבית הסוהר זו האמירה "לשנה הבאה בירושלים".

אנטולי שרנסקי, "לא אירא דע"

הֲנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקִיּוֹם מִצְוֹת בּוֹס רַבִּיעִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשׂוֹכֵת הַיְשׁוּעָה, שְׁאָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל "וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים".

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.
וְשׂוֹמֵה בְּהֶסֶבֶת שְׂמָאל.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן, עַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה
וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרֵיהָ
וְלִשְׂבֹּעַ מִטוֹבָה רַחֵם נָא ד' אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל
צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבִּיחֶךָ וְעַל הַיִּכְלֶךָ וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׂמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרֵיהָ וְנִשְׂבַּע מִטוֹבָה וְנִבְרַכְךָ
עָלֶיהָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ (בְּשַׁבָּת: וְרָצָה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׂמְחָנוּ
בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, כִּי אַתָּה ד' טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי
הַגֶּפֶן. בְּרוּךְ אַתָּה ד' עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.

(עַל יְיָ וּמִיץ עֲנָבִים מִתּוֹצֵרֶת הָאֶרֶץ מְסִיִּים: כִּי אַתָּה ד' טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֶה
לְךָ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה. בְּרוּךְ אַתָּה ד' עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה).



אמונת ה"אף-על-פי-כן"

בליל זה, בהתקדש עלינו חג החרות, ליל י"ד בניסן שנת תש"ב, ואנו מסובים יחדיו, חיילי יחידת הנהגים 5 מ.ט. העברית ולבנו נסער וחוגג. נסער הלב, כי לא תמה מצרים לישראל. כי היתה תבל כלה מצרים לנו. נעלה הערב, על ראש שמחתנו באבל יוקד ובחרון שילומים את בתי ישראל ברחבי גולה אשר הפך לו החג לחגא, נזכור את ספינת ישראל סוערה, אשר חופים לא ילקטוה וחופה האחד, הנכסף, נעול על בריחים. והיתה שמחת חג החרות חרישית ועצורה, כי עלה הכורת על בית ישראל.

בהיותנו מסובים יחדיו, מאות חיילים עברים, בנכר, הרחק מן הארץ, ולבנו עם הבית אשר בשליחותו הלכנו, והוא חוגג וקורן ממרחקים, וזכרנו את חברינו, אשר נזעקו אל הדגל, וכרעו בדרך. אלו, אשר נפלו ראשונים במערכה ואלו אשר נפלו בשבי האויב.

נעלה את הבית הערב, את נפתולי בנינו ואת לבטי גידולו. נראנו ממרחקים, והוא קורן ומאיר, ונאמין, כי תגבר בו תחושת מפלט אחרון לאומה מתבוססת בדמה, ופסו אזלת-היד, וההתכחשות לתביעת הבנין והנאמנות לו.

בהתקדש עלינו ליל החג, וזכרנו את ליל "הסדר" אשתקד, אשר בו חגגנו את החג, ואנו קורסים על סלעים בערוץ טוברוק במצור, וחשנו, כי לא הוסר המצור וכי סגר עלינו המצור סביב סביב.

ותכון בנו אמונת ה"אף-על-פי-כן": כי יכול נוכל למצור מצרים, אשר סגר עלינו סביב. ובהתקדש עלינו חג החרות הבא, ומצא אותנו על חורבות משעבדי החרות, דרוכים לבאות ונכונים לעומס בנין, כאשר יטיל עלינו גורל ישראל. אמן.

לשנה הבאה בירושלים!

מתוך הגדת הבריגדה תשב, אוסף הספריה הלאומית

הפעלה - ההגדה שלי

נחשוב על פרשנות שהתחברנו אליה או סיפור/ פרשנות שהיינו רוצים להוסיף להגדה.

כי לו נָאָה, כי לו יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

אֲדִיר בְּמְלוּכָה, בְּחֹר פְּהֻלָּה, גְּדוּכִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

דְּגוּל בְּמְלוּכָה, הָדוּר פְּהֻלָּה, וְתִיקִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

זַכָּאֵי בְּמְלוּכָה, חֶסֶן פְּהֻלָּה טַפְסֶרְיוֹ יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

יְחִיד בְּמְלוּכָה, כְּבִיר פְּהֻלָּה לְמוֹדִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

מוֹשֵׁל בְּמְלוּכָה, נוֹכָא פְּהֻלָּה סְבִיבִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

עֲנִיו בְּמְלוּכָה, פּוֹדֶה פְּהֻלָּה, צְדִיקִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

קְדוּשׁ בְּמְלוּכָה, רְחוּם פְּהֻלָּה שְׁנֵאָנִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

תְּקִיף בְּמְלוּכָה, תּוֹמֵךְ פְּהֻלָּה תְּמִימִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ בִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יְיָ הַסְּמֵלְכָה, בִּי לוֹ נָאָה, בִּי לוֹ יָאָה (פֶּתֶר מְלוּכָה).

אֲדִיר הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

בְּחֹר הוּא, גְּדוּל הוּא, יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

הָדוּר הוּא, וְתִיק הוּא, זַכָּאֵי הוּא, חֶסֶד הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה,

בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

שְׁהוּר הוּא, יְחִיד הוּא, כְּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מֶלֶךְ הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב. בְּמַהֲרָה,

בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

נוֹכָא הוּא, סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא, פּוֹדֶה הוּא, צְדִיק הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב. בְּמַהֲרָה,

בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

קְדוּשׁ הוּא, רְחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה,

בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

אַחַד מִי יוֹדֵעַ

אַחַד מִי יוֹדֵעַ, אַחַד אֲנִי יוֹדֵעַ.
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֲרָץ:
שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית
שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ, שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת
אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ, אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ.
אַרְבַּע אֲמָהוֹת
חֲמֵשָׁה מִי יוֹדֵעַ, חֲמֵשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ.
חֲמֵשָׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה
שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ, שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה
שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ, שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבָּת
שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ, שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה
תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ, תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ.
תְּשַׁעָה יְרַחֵי לַיֵּדָה
עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ, עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ.
עֶשְׂרֵה דְבָרַי
אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ, אַחַד עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
אַחַד עָשָׂר בּוֹכְבֵי־א
שְׁנַיִם עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.
שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵי־א
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מַדְיָא
שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵי־א,
אַחַד עָשָׂר בּוֹכְבֵי־א
עֶשְׂרֵה דְבָרַי־א
תְּשַׁעָה יְרַחֵי לַיֵּדָה
שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה
שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבָּת
שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה
חֲמֵשָׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה
אַרְבַּע אֲמָהוֹת
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֲרָץ:

חַד גְּדִיָּא

דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא שׁוֹנְרָא וְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא
בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא נוֹרָא וְשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא מִיָּא וְכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא תוֹרָא וְשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא,
דְּהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא
בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא הַשׁוּחַט וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכִבְּה לְנוֹרָא,
דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה
לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא מְלַאךְ הַמּוֹת וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה
לְמִיָּא, דְּכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְי
וְאַתָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט לְמְלַאךְ הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט,
דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא,
דְּהִפָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא
בְּתַרֵּי זַוְי



שירי אביב

הפעלה - שרים ונהנים
זה הזמן לשלוף שירונים ולשיר
כמשפחה סביב שולחן הסדר.

הליכה לקיסריה
מילים: חנה סנש
לחן: דוד זהבי

אלי, אלי
שלא יגמר לעולם
החול והים,
רשרוש של המים,
ברק השמיים,
תפילת האדם.

החול והים,
רשרוש של המים,
ברק השמיים,
תפילת האדם.

שיר השומר

מילים: עמנואל לין לחן: בנימין עמר

מעל המגדל סביב אשקיפה,
עיני תגמע מרחקים,
ארץ רוגעת בדמי הליל,
הוי, שומר, מה מליל?

חליל רועים ירון
גולשים עדרי הצאן,
מה לי ומי לי עוד, כנען?
רוח מים המה,
בין שיבולי קמה,
מה לי ומי לי עוד, כנען?

סהר עלה מן ההרים
העמק עוטה ערפל
אי שם רחוק התן מילל
הו שומר מה מילל

חליל רועים...

כנפי רוח
מילים: הרב קוק

בן אדם
עלה, למעלה עלה
עלה למעלה, עלה בן אדם
עלה, למעלה עלה
בן אדם
עלה, למעלה עלה
עלה למעלה, עלה בן אדם
עלה, למעלה עלה
כי כח עז לך
יש לך כנפי רוח
יש לך כנפי רוח
כנפי נשרים אבירים
אל תכחש בם
כפן יכחשו לך
דרוש אותם
דרוש בן אדם
וימצאו לך מיד

אומרים ישנה ארץ

מילים: שאול טשרניחובסקי לחן: נעמי שמר

אומרים ישנה ארץ
ארץ שכורת שמש
איה אותה ארץ
איפה אותה שמש
אומרים ישנה ארץ
עמודיה שבעה
שבעה כוכבי לכת
צצים על כל גבעה
איפה אותה ארץ
כוכבי אותה גבעה
מי ינחנו דרך
יגיד לי הנתיבה

ארץ בה יתקיים
אשר כל איש קיווה
נכנס כל הנכנס
פגע בו עקיבא
שלום לך עקיבא
שלום לך רבי
איפה הם הקדושים
איפה המכבי
עונה לו עקיבא
אומר לו הרבי
כל ישראל קדושים
אתה המכבי

כבר עברנו כמה
מדברות וימים
כבר הלכנו כמה
כוחותינו תמים
כיצד זה תעינו
טרם הונח לנו
אותה ארץ שמש
אותה לא מצאנו
אולי כבר איננה
ודאי ניטל זיווה
דבר בשבילנו
אדוני לא ציווה



ניצנים נראו בארץ
מילים: מתוך שיר השירים
לחן: נחצ'ה היימן

ניצנים נראו, נראו בארץ
עת זמיר הגיע, עת זמיר.
ניצנים נראו, נראו בארץ
עת זמיר הגיע, עת זמיר.
כי הנה סתיו עבר, סתיו חלף הלך לו
הגפנים סמדר נתנו, נתנו ריחם.
כי הנה סתיו עבר, סתיו חלף הלך לו
הגפנים סמדר נתנו, נתנו ריחם.

משה בתיבה
מילים: קדיש יהודה סילמן
לחן: ניסים ניסימוב

דומם שטה תיבה קטנה
על היאור הזך,
ובתיבה משה הקטן,
ילד יפה ורך.
הס, הגלים השובבים,
משה הקטן פה שט.
לא יטבע, חיה יחיה
ילד זה הקט.

ארגון השומר החדש

השומר החדש הינו ארגון חברתי, חינוכי וציוני שהוקם בשנת 2007 על ידי קבוצת מתנדבים אוהבי הארץ בכדי לשמור על אדמות המדינה תוך סיוע והעצמת החקלאים וגורמי האכיפה, לצד חיבור אזרחים וצעירים לאדמה, לאהבת הארץ ולזהות ציונית.

פעולות הסיוע והחיבור נעשות על-ידי התנדבות חקלאית מגוונת לצד פעילויות חינוכיות שערכי העמל, הערבות ההדדית, האומץ האזרחי ואהבת הארץ הן עמודי התווך שלה.

ארגון השומר החדש רואה עצמו כזרם מתפתח בציונות המעשית הפועלת ברוח חלוצית-ממלכתית ובהשראת ארגון השומר אשר פעל בראשית הציונות. הארגון מוביל מגוון פעולות התנדבותיות וחינוכיות במרחבים החקלאיים והפתוחים של מדינת ישראל.

מאז הקמתו השומר-החדש מחזק את תחושת אהבת הארץ בקרב עשרות אלפי מתנדבים המסייעים למאות חקלאים וגופים ארציים לטובת שמירה על אדמות המדינה, כל זאת תוך שיח ולימוד ערכי-הציונות המעניק חווית בירור וגיבוש הזהות האישית והלאומית.